

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук та соціальних технологій
Кафедра політології

Бакалаврська робота

Освітній ступінь – бакалавр

На тему: Провідні країни Субсахарської Африки як частина
феномену «Глобального Півдня» (на прикладі ПАР, Ефіопії та Кенії)

Виконала: студентка 4-го року навчання

Спеціальності 052 Політологія

Свиридкова Наталія Ігорівна

Науковий керівник: Гарань О. В.

док.і.н., професор

кафедри політології НаУКМА

Бакалаврська робота захищена

З оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« » _____ 2024 р.

Київ – 2024 р.

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФЕНОМЕНУ «ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ»	6
1.1 Основні підходи до визначення феномену	6
1.2 Феномен «Глобального Півдня»/«третього світу» як сукупність уявлень модерної епохи	15
1.3. Географічне розташування у визначенні феномену «Глобальний Південь»	19
ВИСНОВОК ДО 1 РОЗДІЛУ	21
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИКИ СУБСАХАРСЬКОЇ АФРИКИ ЯК ЧАСТИНИ «ГЛОБАЛЬНОГО ПІВДНЯ»	23
2.1 Сучасний стан та динаміка розвитку ПАР, Ефіопії та Кенії	23
2.2 Взаємодія ПАР, Ефіопії та Кенії з міжнародними організаціями	33
2.3 Дестабілізаційний вплив Росії на Субсахарську Африку	40
ВИСНОВОК ДО 2 РОЗДІЛУ	46
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	52
АНОТАЦІЯ	

ВСТУП

Поняття "Глобальний Південь" набуває все більшої ваги, відображаючи складну взаємодію політичних, економічних та соціальних процесів, що відбуваються в країнах Африки, Азії та Латинської Америки. Ці країни, об'єднані спільним історичним досвідом колоніалізму, неоколоніалізму та прагненням до самостійного розвитку, відіграють дедалі більш важливу роль у міжнародних відносинах. Проте поняття "Глобальний Південь", або його попередника «третього світу», є неоднозначними та багатограними. Вони не обмежуються лише географічним розташуванням, а охоплюють широкий спектр соціально-економічних, політичних та культурних аспектів. Країни «Глобального Півдня» демонструють стрімке економічне зростання, політичну активність та прагнення до більшої участі у вирішенні глобальних питань. Серед них особливу увагу привертає регіон Субсахарської Африки, який завдяки своїм природним ресурсам, людському потенціалу та стратегічному розташуванню, має шанс стати цінним гравцем на світовій арені. Провідні країни Субсахарської Африки, такі як Південно-Африканська Республіка (ПАР), Ефіопія та Кенія, вже зайняли своє місце у регіональній та міжнародній політиці. Країни є членами ключових міжнародних організацій та органів, таких як Рада Безпеки ООН, СОТ, Африканський Союз та БРІКС, беруть участь у миротворчих операціях та сприяють вирішенню конфліктів на континенті. Їх економічний розвиток характеризується високими темпами зростання ВВП, диверсифікацією економіки та залученням іноземних інвестицій; соціальна динаміка проявляється у зростанні середнього класу, підвищенні рівня освіти та активізації громадянського суспільства.

Наразі в Африці, зокрема Субсахарській, сформувались певні «табори», серед яких ми можемо виділити табір режимів із відкритою чи прихованою проросійською позицією, табір «нейтралів», і табір прихильників збереження тісних стосунків із Європейським Союзом та США. Глобально ж у світі формуються два центри – центр демократії та свободи, і центр тоталітарний,

загарбницький в обличчі Російської Федерації, Північної Кореї та Ірану, з постійним пошуком нових союзників. І оскільки підхід тоталітарного центру включає позаправові засоби, такі як втручання у вибори, дезінформація, корупційні схеми та торгівля зброєю, то Захід має шанс програти у боротьбі за демократичний світоустрій на «Глобальному Півдні», особливо на території Субсахарської Африки. Посилення ролі країн "Глобального Півдня" в міжнародних організаціях не завжди призводить до конструктивної співпраці та досягнення спільних цілей. Розбіжності в інтересах, цінностях та підходах до вирішення глобальних проблем можуть призводити до фрагментації та блокування важливих рішень. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку країн Субсахарської Африки як частини «Глобального Півдня» надає можливість зрозуміти, які фактори є ключовими у питанні вибору африканськими країнами своїх зовнішньополітичних партнерів та яким чином це впливає на геополітичну ситуацію у світі; водночас аналіз внутрішніх процесів обраних країн дозволить краще прослідкувати тенденції розвитку регіону, виявити ключові фактори успіху та можливі ризики

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим впливом країн Субсахарської Африки (зокрема ПАР, Ефіопії та Кенії), що вимагає комплексного аналізу їхнього унікального шляху розвитку, потенціалу та викликів у контексті глобальних змін

Метою дипломної роботи є комплексне дослідження ролі ПАР, Ефіопії та Кенії як провідних країн Субсахарської Африки та частини «Глобального Півдня»

Завдання:

1. Виокремити основні підходи до розуміння терміну «Глобальний Південь» та «третій світ»
2. Розглянути феномен «Глобального Півдня» та «третього світу» як сукупність уявлень модерної епохи

3. Довести помилковість орієнтації на географічне розташування у визначенні феномену «Глобальний Південь»
4. Охарактеризувати сучасний стан та динаміку розвитку країн Субсахарської Африки (ПАР, Ефіопії та Кенії)
5. Описати взаємодію ПАР, Ефіопії та Кенії з міжнародними організаціями
6. Виявити дестабілізаційний вплив Росії на Субсахарську Африку

Об'єктом дослідження є країни Субсахарської Африки як частини феномену "Глобального Півдня" зі спільним історичним досвідом, економічної залежністю та політичною маргіналізацією

Предметом дослідження є розвиток країн Субсахарської Африки (на прикладах ПАР, Ефіопії та Кенії) як частини феномену "Глобального Півдня"

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та політичних документів: огляд академічних статей, книг, дисертацій, звітів та стратегій; кейс-стаді метод: дослідження конкретних дій та рішень обраних країн Субсахарської Африки у сфері зовнішньої політики, які відображають їх стратегічні рішення; контент-аналіз: аналіз офіційних заяв, медіа-висловлювань та інших публічних джерел, аби визначити теми, образи та важливість понять, пов'язаних з політикою та стратегією у даному питанні

Джерельну базу складають: бази даних міжнародних організацій: резолюції та доповіді ООН, Африканського Союзу, Європейського Союзу; монографії та наукові статті; національні статистичні служби; статті у фахових виданнях, таких як "Foreign Affairs", "The Economist", "African Affairs"; преса та інші медіа: новини, статті та аналітичні матеріали у ЗМІ

Робота складається зі вступу, двох розділів, що включають до себе шість підрозділів, висновки та список використаної літератури. Обсяг роботи – 51 сторінка

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФЕНОМЕНУ «ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ»

1.1 Основні підходи до визначення феномену

Відсутність бажання серед провідних країн Латинської Америки, Азії та Африканського континенту висловити свою матеріальну та символічну підтримку у бік України повернуло у геополітичний вжиток термін «Глобальний Південь». Вперше він був використаний у 1969 році політичним активістом Карлом Огльбі у статті ліберального католицького журналу «Commonweal» у контексті антивоєнної пропаганди, осуду війни у В'єтнамі, участі у збройному протистоянні американської сторони, і домінації Радянського Союзу та Китаю над «Глобальним Півднем».^{1 2} Соціальні науки потребують триматись якомога далі від подібних узагальнень та метакатегорій, тим більше, що термін «Глобальний Південь» сам по собі не охоплює ні виключно «південні» держави, ні список антисоюзників чи потенційних союзників України. Проте в останні роки політична наука, зокрема українська, повернулась до більш активного вжитку даного неологізму.

Найпростішим трактуванням феномену виступає його ототожнення у наукових напрацюваннях з семантичною конструкцією «третього світу», або «периферією», що, починаючи з років біполярної системи Холодної війни, слугувала інструментом визначення глобальних економічних, індустріальних, ідеологічних відмінностей, та нейтральної приналежності, на відміну від «першого» капіталістичного світу та «другого» комуністичного.³ Соціальні науки, у процесі своєї історичної трансформації від модернізації до глобалізації,

¹ The Global South is on the rise – but what exactly is the Global South?. *The Conversation*. URL: <https://theconversation.com/the-global-south-is-on-the-rise-but-what-exactly-is-the-global-south-207959>

² Fox M. Carl Oglesby, Antiwar Leader in 1960s, Dies at 76 (Published 2011). *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2011/09/14/us/carl-oglesby-antiwar-leader-in-1960s-dies-at-76.html>

³ Nour Dados, Raewyn Connell. *The Global South*. *Sage Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1536504212436479>

зробили термін «третій світ» неактуальним для вжитку, оскільки він не був здатний умістити в собі увесь масштаб існуючих геополітичних різноманітностей.⁴ Країни, які колись вважалися частиною "третього світу" стали значно більш диверсифіковані за своїми політичними системами, економічним розвитком та рівнем інтеграції у світову економіку. Якщо ми наведемо ряд спільних характеристик задля створення релевантної вибірки: значна соціальна диференціація, низький рівень реального ВВП на душу населення, слаборозвинена інфраструктура, політична нестабільність та криза у сфері освіти та охорони здоров'я — це дозволить нам зрозуміти, що ряд держав, починаючи з 90-х років XXI століття, знаменували кінець існування конструкції «третій світ». Глобальна фінансова криза 2008 року, попри усі макроекономічні прогнози, мала за собою потенційно позитивні наслідки для країн з низькою вартістю на виробництво товарів та послуг, до прикладу збільшення експорту, залучення іноземних інвестицій, розширення фіскального простору та отримання консультацій з боку Міжнародного фінансового фонду задля захисту економічного та соціального секторів. Країни, що розвиваються отримали більше простору для маневрування завдяки програмі багатостороннього списання боргів ініційованою групою з 19-ти країн-кредиторів «Паризьким клубом», роль внутрішніх ринків була переглянута, а фокус зосередження зміщений на внутрішній попит, поставивши його у центр економічної політики. Частка країн, що розвиваються у світовому ВВП у паритеті купівельної спроможності продемонструвала значне системне зростання у періоді з 1980 року до 2010 року, а саме збільшилась з 33,7 % до 43,4 %.^{5 6 7}

⁴ Arif Dirlik. Spectres of the Third World: global modernity and the end of the three worlds. *Third World Quarterly*. 2004. Vol. 25, no. 1. P. 131–133.

URL: https://www.academia.edu/27193859/Spectres_of_the_Third_World_global_modernity_and_the_end_of_the_three_worlds

⁵ Third World Economic Development - Econlib. *Econlib*.

URL: <https://www.econlib.org/library/Enc/ThirdWorldEconomicDevelopment.html>

⁶ Zoellick R. B. The End of the Third World?. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/speech/2010/04/14/end-third-world>

⁷ Griffith-Jones S., Ocampo J. A. The Financial Crisis and Its Impact on Developing Countries. *International Policy Centre for Inclusive Growth*. 2009. P. 7–8.

URL: https://www.researchgate.net/publication/46463126_The_Financial_Crisis_and_Its_Impact_on_Developing_Countries

Досвід масштабів розвитку країн «периферії» є унікальним в контексті своєї колоніальної спадщини у поєднанні із зовнішньою експлуатацією природних ресурсів та нестабільністю політичних режимів. Колоніалізм дав поштовх створенню слабких централізованих політичних інститутів як інструментів легкого керування, що спирались на зовнішні потреби своїх постачальників. До прикладу, індійська колоніальна адміністрація в рамках Британської Індійської Кампанії, із розподілом країни на президенства та провінції під керівництвом британських поставлених чиновників; чи бельгійська резиденція у Конго із побудовою нової рабовласницької структури та транспортної мережі задля більш успішної експлуатації природних ресурсів під керівництвом генерал-губернатора.⁸ Культурна та соціальна деструкція призвела до руйнування існуючих інститутів не дозволивши побудувати нові, експлуатація ресурсів створила економічну залежність, обмежила накопичення капіталу і доступ до інвестиційних потоків, а розділення на політичні одиниці без врахування етнічних та культурних меж призвело до появи внутрішніх конфліктів, втрати довіри до державних інституцій та майбутньої корупції у державному секторі. Враховуючи принцип «history matter», фундаментальні, обумовлені практичним досвідом навички управління у постколоніальних країнах закладені не були. Вони вимагали термінової мобілізації національних інтересів, реконструкції авторитарних інституцій, побудову інфраструктури, створення програм захисту населення, боротьби з неписьменністю, ранньою смертністю та, перш за все, визначення з новим курсом економічної політики. Повертаючись до теми Африканських держав, англomовним африканцям у даному контексті пощастило більше ніж франкомовним, оскільки з 1940-х років Британія почала інвестувати у проєкти місцевого значення задля превентивної боротьби зі страйками та протестами. Даний крок, відповідно до Закону про колоніальний розвиток та добробут, був зроблений на користь стабільності влади метрополії, але подарував британським колоніям у Африці політику розвитку освіти,

⁸ The Free State of the Congo, a hidden history of genocide. *Barcelona Cultura*.

URL: <https://ajuntament.barcelona.cat/gabinetpostal/lestat-lliure-del-congo-un-genocidi-a-lombra/?lang=en>

виробництва, систематичне оновлення інфраструктури та забезпечення житлом місцевого населення, крім цього британці покладались саме на непряме управління своїми колоніями. Водночас, Франція враховуючи заклики населення у 1945 році переписати конституцію задля введення французького громадянства для жителів колоній, у травні 1946 року оголосила всіх причетних до Французького Союзу його громадянами. Тим не менш, оскільки право на громадянство в уявленні місцевого населення передбачало рівну оплату праці, розвиток освіти, розвинуту інфраструктуру, оновлене трудове законодавство, пільги та гідний рівень життя на рівні з європейськими робітниками, французькі чиновники розпочали шукати мирні засоби відмовитись від усіх висунутих їм вимог. Одним із таких засобів стала «територіалізація», що включала в себе загальне виборче право із африканськими представниками у місцевих урядах. Тим не менш, місцеві бюджети та управлінці не були здатні задовольнити потреби населення, провести реконструкцію економіки і закрити прогалини в питаннях освіти та медицини.⁹ Спираючись на досвід французьких та британських колоній у Африці, ми вкотре підкреслюємо, що периферії на момент здобуття незалежності опинились на різних полях розвитку. Франкомовні африканці не отримали гідний рівень інвестицій у сфери місцевого значення, але здобули управлінські навички фактично перетворившись рукою метрополії на автономні утворення. Французька унія дало поштовх формуванню міжтериторіальних партій, таких як *Independants Outre Mer* або *Rassemblement Démocratique Africain* та появи африканських лідерів, що поклали початок деколонізації.¹⁰ Британські колонії, попри потік інвестицій із метрополій та подання десятирічних індивідуальних програм розвитку, де Африка отримала

⁹ Cooper F. Decolonization and citizenship: Africa between empires and a world of nations. *Beyond Empire and Nation: The Decolonization of African and Asian societies, 1930s-1970s*. 2012. P. 41–57.

URL: https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctt1w8h2zm.6?searchText=decolonization+of+africa&searchUri=/action/doBasicSearch?Query=decolonization+of+africa&so=rel&ab_segments=0/basic_search_gsv2/control&refreqid=fastly-default:474c405199f8bdae120603ad3b818ba9&seq=1

¹⁰ Harshe R. French Neo-Colonialism in Sub-Saharan Africa. *India Quarterly: A Journal of International Affairs*. 1980. Vol. 36, no. 2. P. 162–163. URL: <https://doi.org/10.1177/097492848003600202>

45% усіх коштів закладених на розвиток, до останнього залишалися експлуатованими одиницями без права на самоуправління.¹¹

Капітальний розвиток периферійних економік та структурні зміни в урядових колах були взаємопов'язаними показниками підготовки колоній до виходу на міжнародну політичну арену та ринок. У обох випадках обмежений обсяг внутрішніх монетарних ресурсів на момент здобуття незалежності потребував імпорту зовнішнього капіталу у формі прямих іноземних інвестицій, за умови відсутності у країнах-реципієнтах прозорого правового регулювання. Такий імпорт капіталу зміг забезпечити Міжнародний Валютний Фонд та Світовий банк проголосивши у 1980-х роках початок Програми структурної перебудови, що мала на меті забезпечити економічне зростання та в перспективі стабільність у тоді стагнуючих регіонах Африки. Дана програма передбачала отримання загального кредитування за умови прийняття країнами економічних реформ задля скорочення державних витрат, відкритості торгівлі та інтеграції до міжнародного ринку. Існує припущення, що Програма структурної перебудови, покликана закрити прогалини у промисловому секторі, стала повноцінною новою віхою неоколоніалізму, що посилювала відставання сучасних постколоніальних країн Африки. Це припущення зокрема пов'язано із знайденими відповідностями у зосередженості Програми та політики колишніх метрополій на первинному секторі економіки, та посилення економічної кризи у порівнянні із показниками до запровадження кредитування.¹² Але, якщо звернутись до бібліотеки Міжнародного Валютного Фонду і опублікованому у ній звіті «Структурна перебудова та роль МВФ», вище описана теорія все ж виявляється помилковою, що на кінець вказує на позитивну оцінку програм кредитування і зацікавленість МВФ у вдосконаленні корекції.¹³ Фонд звернув

¹¹ Zeleza T. THE POLITICAL ECONOMY OF BRITISH COLONIAL DEVELOPMENT AND WELFARE IN AFRICA. *Transafrican Journal of History*. 1985. Vol. 14. P. 152–155. URL: https://www.jstor.org/stable/24328524?read-now=1&seq=17#page_scan_tab_contents

¹² Ikenze S.-A. Exploring the Links Between African Underdevelopment in Colonial and Post-colonial Times: The Role of Structural Adjustment Programs. P. 1–7 URL: http://www.ub.edu/histeco/aehn2019/pdf/aehn2019_P10_02.pdf

¹³ V. A. Jafarey. 5 Structural Adjustment and the Role of the IMF. *IMF eLibrary*. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781557753021/ch05.xml>

увагу на поточні запити національної економіки, робив акцент на ефективне використання країнами вже наявних ресурсів із врахування міжнародного економічного простору та мети адаптуватись до постійної зміни ринку. Підхід до перебудови еволюціонував разом із бажанням згладити дефіцит платіжного балансу периферії. Існує чи ні прорахована спроба домінуючих у Фонді промислових країн просувати неоколоніальні інтереси та повернути контроль над постколоніальними країнами, відсутність Міжнародного Валютного Фонду стала б більшою втратою ніж його чинна діяльність у сприянні міжнародному валютному співробітництву, крім того країни все ж звертаються за допомогою МВФ добровільно у випадках неможливості подальшого виконання своїх фінансових зобов'язань. Співпрацю з Міжнародним Валютним Фондом можливо вважати за початок активної інтеграції постколоніальних країн Африки в глобальну економіку та розгортання тривалої взаємодії з міжнародними організаціями та індустріальними країнами, а не лише інструмент домінування промислових країн над постколоніальними, що знову вказує на втрату актуальності для такого терміну як «третій світ».

Якщо 50 років тому рівень розвитку країн периферії був можливим для проведення простих аналогій спираючись на ідентичний контекст розвитку, то сьогодні таке порівняння стає все більш ускладненим. Сучасні країни постколоніального простору стикаються з набагато складнішим та різноманітним середовищем, ніж їхні попередники. Це ускладнює пряме порівняння та узагальнення їхніх досвідів. Зросла взаємопов'язаність світової економіки, що створило нові можливості для країн, що розвиваються, але також і нові виклики — їм потрібно конкурувати на глобальному ринку, де домінують розвинені гегемони. Швидкий технічний прогрес постійно змінює ландшафт розвитку, тому вкрай необхідно йти в ногу з цими змінами, аби залишатися конкурентоспроможними. Враховуємо також політичну нестабільність та конфлікти, що можуть перешкоджати процесам реформування. Внаслідок цих факторів траєкторії розвитку країн, що розвиваються, стали більш

різноманітними. Деякі держави досягли значного прогресу, тоді як інші залишилися позаду. Це ускладнює формулювання загальних принципів, які можна застосувати до всіх змінних. До прикладу, Індія у 1980 році вважалась надзвичайно бідною країною з доходом на душу населення близько 150 доларів згідно з курсом того року. Після завершення панування Британії у країні лишилась розвинута інфраструктура у вигляді залізничних мереж, доріг та портів, таких як Калькутський, Мумбайський та Ченнайський. Країна має надра залізної руди, родовища нафти та дорогоцінних каменів (алмазів, смарагдів, сапфірів, аквамаринів), і додатково до цього колоніальні господарі встигли розбудувати вугільну промисловість, аби успішно забезпечити паливом залізницю та інші промислові галузі. Це все дало Індії величезний потенціал для зростання у вигляді вже розвинутого внутрішнього ринку. Залишалось лише продовжити стимулювати внутрішнє виробництво і знайти партнерів, аби укласти угоди про вільну торгівлю — що і було зроблено Індією. Країна отримала інвестиції з боку США у залізничний транспорт, створила програму стимулювання сонячної енергетики та уклала 13 угод про вільну торгівлю, зокрема з Великою Британією, Об'єднаними Арабськими Еміратами та Австралією. Індія обрала неокласичну економіку і перемогла зайнявши друге місце серед колишніх країн третього світу і, що більш важливо, п'яте місце у світі згідно з показником номінального ВВП.^{14 15 16} Безумовно, у країні присутня проблема нерівномірного економічного зростання через фактор кастової системи, обмежену соціальну мобільність, брак доступ до освіти для бідного населення та недостатню розвиненість інфраструктури у сільській місцевості — але це не заважає нам назвати Індію успішним прикладом продукту економічної співпраці та країною, що змогла зійти на п'єдестал міжнародної арени.

¹⁴ Crook C. Third World Economic Development - Econlib. *Econlib*.

URL: <https://www.econlib.org/library/Enc/ThirdWorldEconomicDevelopment.html>

¹⁵ Республіка Індія: потуга, що зростає. Перспективи розвитку українсько-індійських відносин / О. Александров та ін. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2022. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-07/ad-india-07-07-2022-gotove.pdf>

¹⁶ Економіка та бізнес-клімат Республіки Індія. *Посольство України в Республіці Індія*.

URL: <https://india.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayinsko-indijske-spivrobotnictvo/438-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-indijeju/ekonomika-ta-biznes-klimat-krayini-akreditaciyi#:~:text=Індія%20є%20членом%20кількох%20міжнародних,країни%20показує%20практично%20безперервне%20зростання>

Доречно буде навести випадок й іншої колишньої колонії Великої Британії – Федеративної Республіки Нігерія. Країна має показник найбільшого за чисельність населення на континенті, вихід до моря, і вважається найбільшою економікою Західної Африки. Нігерія має надра природних ресурсів, що важливо — нафти та газу; мережу залізних доріг та порти розбудовані за часи існування колонії (такі як Лагос, Порт-Харкорт та Бонні). Таким чином, і Нігерія і Індія є одними з найбільших економік на території Азії та, відповідно, на Африканському континенті. Але, попри відносно однаковий початок для успішного розвитку, держави продемонстрували значну відмінність у структурі економіки, динаміці свого розвитку та можливих перспективах. Нігерія має родовища нафти та газу, але занадто залежна від експорту, з чого і випливає 90% її доходів — сільська промисловість у країні не розвинена та економіка зосереджена на переробці сировини. Індія ж відразу звернулась до ортодоксальної економіки вільного ринку одночасно інвестуючи у розвиток промисловості та сфери сільського господарства і технологій, зокрема сонячної енергетики. Завдяки цьому, розвиненій інфраструктурі і наявності кваліфікованого складу спеціалістів, Індії вдалось побудувати сприятливий інвестиційний клімат. Нігерія, попри великий внутрішній ринок та цінні природні ресурси, стримала потік інвестицій через недостатній розвиток інфраструктури, високу інфляцію та зайнятість більшої частини населення у первинному секторі сільського господарства. Індія обігнала Нігерію згідно з показником ВВП на душу населення, і більш стабільною та прогнозованою динамікою темпів зростання. Якщо раніше даних представників «третього світу» було можливо поставити на один щабель орієнтуючись вихідні дані, то зараз їхні економіки мають різні структури та рівні розвитку. Нігерія безумовно має потенціал для стрімкого зростання, але потребує вирішення таких проблем як корупція (24 зі 100 балів згідно з Індексом сприйняття), політична нестабільність та практично повна залежність доходів країни від нафти.¹⁷ Індія, натомість, вже

¹⁷ Нігерія. Дія Бізнес. Експортний напрям. URL: <https://export.gov.ua/country/99-nigeria>

досягла успіхів у розвитку економіки, як вже згадувалось раніше, але повинна продовжити реформи спрямовані на покращення інвестиційного клімату та підвищення конкурентоспроможності.

На прикладі Нігерії та Індії ми можемо судити, що країни «третього світу» все ж можуть досягти позитивних результатів і навіть стати лідерами у регіоні, незважаючи на виклики пов'язані з колоніальним минулим, обмеженою інформаційно-ресурсною базою та відсутністю досвіду управління. Використання терміну "третій світ" у міжнародній політиці є шкідливим з кількох причин: 1) Увічнення стереотипів: даний термін асоціюється з бідністю, відсталістю та залежністю, що створює негативний стереотип про країни, які до нього відносять. Це потенційно призводить до дискримінації, упередженого ставлення та обмеження можливостей для співпраці та розвитку; 2) Ігнорування різноманітностей: країни, що раніше відносили до «третього світу», мають різні рівні розвитку, політичну систему та економічні моделі. Використання терміну ігнорує їхню різноманітність та унікальні особливості; 3) Створення штучних бар'єрів: термін може створювати штучні бар'єри між країнами, підкреслюючи їх відмінності та ускладнюючи співпрацю на рівних умовах. Це може перешкоджати обміну досвідом, технологіями та ресурсами, що є важливим для сталого розвитку; 4) Політична маніпуляція: термін може використовуватись для політичної маніпуляції та слугувати виправданням для втручання у внутрішні справи держави. Він створює образ «відсталих» країн, які статично потребують «допомоги» ззовні, що потенційне призведе до неоколоніальних практик у майбутньому та порушення суверенітету; 5) Негативний вплив на самосвідомість: термін сам по собі негативно впливає на самосвідомість громадян, підриваючи віру у власну країну та її можливості. Це перешкоджає мобілізації внутрішніх ресурсів для розвитку та створення позитивного іміджу на міжнародній арені. Замість терміну "Третій світ" сучасна дипломатія повинна прагнути до більш нюансованого розуміння процесів, що відбуваються в державах, що розвиваються. Це вимагає діалогу, міждисциплінарного підходу та

критичного мислення з метою подолання стереотипів, забезпечення миру та пошуку ефективних моделей міжнародної співпраці.

1.2 Феномен «Глобального Півдня»/«третього світу» як сукупність уявлень модерної епохи

Розглянутий феномен «Глобального Півдня» чи «третього світу» можливо сприймати і як сукупність укорінених уявлень модерної епохи. У попередньому підрозділі ми вже прийшли до висновку, що терміни стали складними та багатограними поняттям із корінням із часів подій у В'єтнамі та Холодної Війни, і є недоречними для застосування у сучасному геополітичному просторі. Феномен «Глобального Півдня» та «третього світу» відображає не лише географічну та економічну реальність, але і сукупність стереотипів, упереджень та особливих владних відносин, що сформувались в процесі колонізації та глобалізації. Говорячи про укорінені уявлення модерної епохи мова зокрема може йти про: 1) Європоцентризм, як про віру у Європу у вигляді центру цивілізації та прогресу, а решту світу — як про периферію, що потребує допомоги, втручання та модернізації згідно з західним зразком; 2) Дихотомію «нерозвинених – розвинених», як про створення та інформаційну підтримку штучного поділу між країнами на основі економічних показників із ігноруванням їх культурних, історичних та соціальних різноманітностей; 3) Стереотипізацію: зображенням країн «Глобального Півдня» як бідних, відсталих, нестабільних та залежних, що підтримує упередження та дискримінацію; 4) Екзотизація, як представлення культур та традицій країн «Глобального Півдня» у вигляді екзотичних та відмінних від «природних» та «прийнятих» західних цінностей, що призводить до їх об'єктивізації та дегуманізації. Наслідками цих укорінених уявлень як раз і стають: 1) Неоколоніалізм, як гуманістичне виправдання втручання у внутрішні справи країн «Глобального Півдня» під приводом допомоги та розвитку, що колись і призвело до економічної експлуатації та політичної залежності; 2) Обмеження можливостей: створення штучних бар'єрів

для нерівноправної участі у міжнародних відносинах та глобальному управлінні;

3) Посилення нерівності через підтримку несправедливого розподілу ресурсів та влади між країнами, що перешкоджає дотримання принципу сталого розвитку.

Тим не менш, термін «третій світ» відмовляється зникати з інформаційного простору попри падіння другого соціалістичного світу і появу світу гуманізму, зокрема як основоположної ідеї сучасного правового світогляду. Стійкість терміну свідчить про вплив модернізаційного дискурсу, що з'явився в 1950-х роках завдяки євро-американській соціальній науці, і досі продовжує формувати погляди на глобальні процеси. Що важливо, однією з головних рис даного дискурсу виступає орієнтація на західний зразок та європоцентризм. Ідея трьох світів колись стала символом боротьби проти гегемонії і концептуалізації світу на цій основі, тому дані парадигми й стали символами капіталістичного прогресу, попри те, що теорія була перейнята прихильниками звільнення від модернізаційного дискурсу, як рушійною силою для боротьби з колоніалізмом та неокolonіалізмом, і реформування вкорінених глобальних відносин. Однак, використання терміну прихильниками звільнення від минулого колоніалізму не звільнило його від європоцентричних конотацій. Навпаки, це лише підкреслило його обмеженість та неспроможність адекватно відобразити різноманіття та складність глобальних процесів. Саме тільки використання цього формулювання, попри його простоту та привабливість, говорило про сприйняття «першого світу», як ідеалу можливої реальності і утопічну концепцію. Критика концепції "трьох світів" часто фокусується на її походженні в контексті Холодної війни, нехтуючи її історичними коренями. Проте термін "третій світ" має глибшу історію, яка передує Холодній війні і включає в себе докапіталістичний та колоніальний світ. Це був світ, який марксисти описували як колоніальний та напівколоніальний, а панівна соціальна наука — як примітивний та відсталый. Перейменування цього світу на "третій" насправді відбулося внаслідок появи соціалістичної альтернативи та деколонізації. Цей термін став привабливим для нових політичних суб'єктів, що виникли в результаті антиколоніальної боротьби, оскільки він визнавав альтернативу капіталістичним та соціалістичним державам

та створював відчуття спільності. Термін став використовуватись для мобілізації політичної підтримки та ресурсів для країн, що розвиваються. Він допоміг створити відчуття солідарності між цими країнами, що було важливим для досягнення спільних цілей. Безумовно, нові формулювання для заміни так і не була знайдені. Попри численні спроби запропонувати нові терміни, такі як "Глобальний Південь" або "країни, що розвиваються", жоден з них не зміг стати влучною альтернативою. Це пов'язано з тим, що ці терміни також мають свої обмеження та не завжди точно відображають складність та різноманіття країн, які вони позначають. Стійкість «третього світу» все ще свідчить про вплив модернізаційного дискурсу, який сформувався у середині ХХ століття і продовжує формувати погляди на глобальні процеси, хоча і не був здатний повністю пояснити сучасні. Термін набув незалежного життя, виходячи за межі простого опису, і він продовжує зберігати свою актуальність, що вказує на його причетність до інших реалій, ніж раніше, відображаючи складність та багатогранність сучасного світу.¹⁸

Модернізаційний дискурс від початку відносився до онтології визнання існування відсталих частин суспільства, говорив про важливість зусиль у бік допомоги по відношенню до «слабких», аби ті наздогнали розвинених. Як і теорія конвергенції, що поставила за тему концептуалізувати поступове зближення капіталістичного та соціалістичного світу зі створення гібридної вдосконаленої моделі, теорія модернізації скоріше виникла, аби знайти спосіб пояснити вже існуючі у міжнародній політиці процеси та помітну на той момент різницю між «першим» та «третім» світом. Тому у 80-х – 90-х роках, теорія модернізації змінила напрям своєї концепції у бік віри у сталий розвиток без нав'язування західних зразків та зі збереженням соціо-культурних традицій.¹⁹

¹⁸ Dirlik A. Spectres of the Third World: global modernity and the end of the three worlds. *Third World Quarterly*. 2004. Vol. 25, no. 1. P. 131–148. URL: <https://doi.org/10.1080/0143659042000185372>

¹⁹ Підгорний К.Ю. ТЕОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОЇ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ. *Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*. 2009.
URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/3298/2872/&ved=2ahUKEwilpJHBnJGGAxVeX_EDHRx4DMIQFnoECA4QAQ&usq=AOvVaw3sT1W9gs7ddo5AtpcLXwq1

Сучасна онтологія у модернізаційному дискурсі трансформувалась до уявлення «від периферії до центру» у сенсах досягнення цілей сталого розвитку, але з виключенням системи європоцентризму та неоколоніалізму.

Тож, попри свою суперечливість, термін продовжує використовуватись скоріше не як описове стереотипне визначення, а політичний інструмент та укорінений термін. Спочатку виступаючи символом боротьби проти гегемонії та європоцентризму, він трансформувався у маркер капіталістичного прогресу, ще пізніше був перейнятий рухами за звільнення від колоніалізму. Однак, навіть у цьому значенні він не позбувся свого європоцентричного підтексту. Він все ще неявно вказував на «перший світ» як єдину досконалу структуру, що підтверджується спробами замінити його на інші терміни, які також не змогли обійти проблеми старого визначення. Незважаючи на критику та спроби пошуку альтернативи, термін зберіг свою актуальність завдяки кільком факторам: 1) Він має глибокі історичні корені, що сягають часів колоніалізму та боротьби за незалежність; 2) Термін використовується для мобілізації політичної підтримки та ресурсів для країн, що розвиваються, створюючи відчуття спільності та солідарності; 3) Він став першою в історії загальною та лаконічною характеристикою для країн з низьким рівнем доходу, високим рівнем бідності та залежністю від зовнішніх сил, надавши не тільки Африканському континенту, але й країнам Азії та Латинської Америки платформу для спільної ідентичності та політичної мобілізації. Модернізаційний дискурс, що лежить в основі концепції, також сприяє її стійкості. Хоча він не завжди адекватно пояснює сучасні реалії, але все ж є простим для розуміння, і тому має вплив на сприйняття глобальних процесів — «третій світ» продовжує жити власним життям перетворившись на незалежний продукт уявлень модерної епохи і відображаючи складну взаємодію історичних, політичних та соціальних факторів.

1.3. Географічне розташування у визначенні феномену «Глобальний Південь»

Саме тільки існування феномену «Глобальний Південь», який був покликаний замінити собою термін «третій світ», але став рівноцінним йому визначенням, нашою є нас на цінність географічного розташування. Тим не менш, у даному аспекті географічне уявлення доволі сильно відрізняється від реальності. Помилковість географічних характеристик у визначенні феномену «Глобальний Південь» стає очевидним лише за умови аналізу історичних та політичних процесів. Хоча термін «Південь» безумовно має географічний відтінок, «Глобальний Південь» не обмежується південною півкулею чи навіть виключає деякі країни, що розташовані на її території. Феномен радше відображає складну взаємодію економічних, політичних та історичних факторів, як і його попередник. Історично поняття «Глобального Півдня» сформувалось в епоху колоніалізму, коли європейські держави підкорили більшу частину Африки, Азії та Латинської Америки. Держави, що опинились під колоніальним гнітом, незалежно від їхнього розташування, стали асоціюватись з поняттям «Південь» — узагальненою, зручною для використання та поширення характеристикою, як і у випадку «третього світу». Перші згадки про «південь» у документації Організації Об'єднаних Націй можливо прослідкувати з 1960-х років, після Холодної війни вже з'явився додаток «глобальний» вказуючи на розширення політичного та економічного впливу колишніх колоній Африки, Азії та Латинської Америки.²⁰ До прикладу, Індія, про досягнення та економічний прорив якої ми згадували у першому підрозділі, розташована у південній півкулі, і вважається класичним прикладом країни «Глобального Півдня». Австралія як постколоніальна країна, але з високим рівнем ВВП на душу населення (48 700 \$ і 30 місце зі 229 у рейтингу) теж є частиною «Півдня».²¹ Аналогічним чином ми

²⁰ What or where is the 'Global South'? A social science perspective. *Impact of Social Sciences*.

URL: <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2021/09/28/what-or-where-is-the-global-south-a-social-science-perspective/>

²¹ Список країн за ВВП (ПКС) на душу населення | MERKATOR. MERKATOR | ГЕОГРАФІЯ.

URL: <https://merkator.org.ua/dovidnyk/spysok-krajn-za-vvp-pks-na-dushu-naselenna/>

можемо сказати і про Нову Зеландію. Безумовно, постколоніальний статус цих країн є відмінним у порівнянні з країнами Африки чи Індією. Колонізація Австралії та Нової Зеландії була переважно поселенською, європейці прибували з метою створення нових поселень, що призвело до масового витіснення, знищення корінних жителів і формування суспільства нового зразку. Натомість, колонізації Індії та більшої частини Африки була експлуатаційною, спрямованою на викачування ресурсів та використання місцевого населення як дешевої робочої сили. На додаток до перерахованого, Австралія та Нова Зеландія здобули незалежність від Великої Британії мирним шляхом і залишаються конституційними монархіями. Продовжуючи про географічні аномалії терміну, існує ряд країн південної півкулі, які ніколи не були колоніями у класичному розуміння цього терміну: 1) Ліберія, заснована у вигляді поселення для звільнених афро-американських рабів, перебувала під впливом США, але офіційно ніколи не була експлуатованою колонією; 2) Непал ніколи не був колонізований, хоча і підпадав під вплив Британії через стратегічне розташування між Індією та Китаєм; 3) Таїланд був єдиною країною в Південно-Східній Азії, яка уникнула європейської колонізації; 4) Бутан так само не мав статусу колонії попри тиск з боку Китаю та Британської Індії. Ми можемо навести і ряд країн, що були колонізовані європейськими державами, але не розташовані у південній півкулі: 1) Єгипет, із періодами правління Римської імперії, Османської імперії, і, що найголовніше, Великої Британії; 2) Лівія, що перебувала під контролем Британії та Франції; 3) Туніс, що знаходився під владою французької адміністрації; 4) Алжир, що так само був французькою колонією і мав одну з найбільш кривавих воєн у боротьбі за свою незалежність.

У наш час, так званий «Глобальний Південь» включає країни з різними рівнями економічного розвитку та політичної стабільності. Географічне розташування не є визначальним фактором для характеристики країн причетних до терміну. Саудівська Аравія та інші держави Перської затоки займають вищі позиції за рівнем ВВП ніж деякі європейські держави, так само ми можемо сказати і про

«Азійських Тигрів» — Тайвань чи Сінгапур. Це поняття може відображати виключно спільний історичний досвід колоніалізму, неколоніальної політики світових гегемонів, залишки Холодної Війни та політичної маргіналізації, що об'єднало країни розташовані у різних регіонах світу.²²

ВИСНОВОК ДО 1 РОЗДІЛУ

Феномени «Глобального Півдня» та «третього світу» є не лише географічними сутностями, але й комплексними репрезентаціями, глибоко вкоріненими в ідеї сучасної епохи. Ці терміни знайшли своє коріння під час Холодної війни та колоніальних часів, однак їх актуальність і конотації продовжують розвиватися навіть у сучасному глобалізованому світі. Використання терміну «третій світ» на постійній основі, незважаючи на вузький і надто спрощений характер, транслює його важливість як політичної концепції, яка об'єднує країни, що розвиваються. Він виступав як символ боротьби з гегемонією — зображуючи прагнення до самовизначення, але все ще залишається зв'язаний європоцентричним відтінком — не вміючи вловити багатий гобелен глобальної динаміки. Стійкість терміну «третій світ», попри його вузькість, красномовно говорить про його значення в політичній мові, він став символом боротьби з гегемонією (або будь-якою формою домінування лідерства) і прагнення до самовизначення. Проте він не зміг позбутися європоцентристських конотацій, зробивши себе нерепрезентативним для різноманітностей глобальних процесів. З іншого боку, хоча концепція «Глобального Півдня» намагається триматися подалі від негативного багажу, пов'язаного з «третім світом», вона має певну частку недоліків. «Глобальний Південь» часто слугує всеохоплюючою категорією, яка групує країни на основі спільної історії, а також економічного та політичного позбавлення прав. Однак цей загальний термін не враховує індивідуальних особливостей країни чи її унікальних шляхів розвитку.

²² Гмиря А. Що таке Глобальний Південь і навіщо він Україні. *The Page*. URL: <https://thepage.ua/ua/politics/sho-take-globalnij-pivden>

Європоцентризм та модернізаційний дискурс, що лежать в основі обох понять, сприяють їхній стійкості, але водночас обмежують їхню здатність адекватно відображати сучасні реалії. Ці концепції часто ігнорують різноманітність культур, історій та політичних систем країн "Глобального Півдня", і їхню здатність до самостійного розвитку та інновацій. Географічне визначення «Глобального Півдня» також є проблематичним, оскільки не враховуються соціально-економічні та політичні фактори, які визначають це поняття. Країни, розташовані в південній півкулі з різними рівнями розвитку та політичними орієнтаціями, можуть не обов'язково підпадати під цю категорію, тоді як деякі північні країни мають більше спільного з «Глобальним Півднем» на основі історичного досвіду та викликів, пов'язаних із соціально-економічними проблемами. Використання термінів "третій світ" та "Глобальний Південь" у міжнародній політиці вимагає обережності та критичного осмислення. Вони можуть бути корисними для аналізу глобальних процесів та мобілізації політичної підтримки, але водночас увічнювати стереотипи, ігнорувати різноманітність та створювати штучні бар'єри.

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИКИ СУБСАХАРСЬКОЇ АФРИКИ ЯК ЧАСТИНИ «ГЛОБАЛЬНОГО ПІВДНЯ»

2.1 Сучасний стан та динаміка розвитку ПАР, Ефіопії та Кенії

У попередньому розділі було розглянуто теоретичні основи феномену "Глобального Півдня" та його прояви в країнах Африки. Було встановлено, що цей регіон насправді характеризується значною неоднорідністю та динамікою розвитку в залежності від французького чи англійської колоніальної спадщини, що вимагає детального аналізу кожної окремої країни та її потенціалу. Ми відразу свідомо виключили з нашого огляду країни африканської «Сахельської п'ятірки». Крім того, що ці країни характеризуються високим рівнем бідності, політичної нестабільності та конфліктів у вигляді тероризму, що ускладнює їх соціально-економічний розвиток, 18 травня 2024 р. Європейський Союз прийняв рішення згорнути військову навчальну місію EUTM у Малі, що діяла з 2013 року та підтримувала сили групи «G5 Сахель» у боротьбі з тероризмом. Водночас раніше, у січні 2024 року, Малі, Буркіна-Фасо та Нігер повідомили про намір вийти з Економічного співтовариства Західної Африки.²³ Вихід зі співтовариства позбавляє країни мобільності та доступу до регіональних ринків, інвестицій та програм розвитку. Це потенційно може призвести до ще більшого погіршення економічної ситуації на фоні дій Ісламської держави та філії Аль-Каїда. Виходячи з цього, Нігер, Малі, Буркіна-Фасо, Чад і Мавританія, що стикаються з аналогічними політичними кризами, продовжать свій вимушений шлях до ізоляції та фрагментації. Це вже призводить до вакууму влади, який намагаються заповнити інші зовнішні актори, такі як Росія та ПВК «Вагнер», що скористались переворотом у Нігері у 2023 році.²⁴ Становище країн «Сахельської п'ятірки» безумовно є актуальним для дослідження феномену «Глобального Півдня», але

²³ Подоляк Л. ЄС згорнув свою військову навчальну місію EUTM у Малі | УНН. *Оперативні новини України та Світу | Українські Національні Новини УНН*. URL: <https://unn.ua/news/yes-zghornuv-svoiu-viiskovu-navchalnu-misiu-eutm-u-mali#:~:text=Місія%20EUTM%20діяла%20у%20Малі,співтовариства%20країн%20Західної%20Африки%20ЕКОВАС>

²⁴ "Вагнер" намагається скористатися з перевороту в Нігері. До чого це може призвести? - BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-66439915>

все ж вимагає огляду як окрема категорія, через специфічні політичні, економічні та безпекові виклики, що створюють унікальний контекст. З огляду на обмежений обсяг даної роботи та необхідність зосередитись на найбільш перспективних напрямках розвитку Субсахарської Африки, доцільніше буде сконцентрувати увагу на країнах, які демонструють більшу політичну стабільність.

У даному підрозділі ми зосередимося на дослідженні сучасного стану та динаміки розвитку країн Африканського континенту, що мають у порівнянні з іншими державами Тропічної Африки значний вплив на регіон та світову арену, а саме Південно-Африканської Республіки, Ефіопії та Кенії. Вибір даних країн обумовлений їхнім лідерством у регіоні за ключовими показниками. ПАР є найбільш економічно розвиненою країною Субсахарської Африки з диверсифікованою економікою та фінансовим сектором. Ефіопія демонструє один з найвищих темпів економічного зростання у світі, активно інвестуючи в інфраструктуру та промисловість. Кенія є важливим регіональним транспортним та логістичним центром, а також лідером у сфері мобільних технологій. Крім того, дані країни представляють різні регіони Африки та демонструють відмінні моделі розвитку, що дозволить нам отримати більш повне уявлення про сучасний стан континенту і зокрема його «субсахарську частину». Ми проаналізуємо економічні моделі цих країн, їхні сильні та слабкі сторони, а також вплив глобальних економічних тенденцій на їхній розвиток. Ми також розглянемо соціальні проблеми, такі як бідність, нерівність, доступ до освіти та охорони здоров'я, та оцінимо зусилля урядів щодо їх вирішення. Політичний аспект дослідження включатиме аналіз політичних систем та інститутів, рівень демократизації, політичної участі громадян, а також виклики, пов'язані з корупцією, етнічними конфліктами та політичною нестабільністю.

Південно-Африканська Республіка (ПАР) згідно з даними Світового банку вважається третьою за величиною економікою Африки і однією з найбільш

розвинених країн континенту.²⁵ Країна має диверсифіковану економіку, що включає розвинену промисловість, сільське господарство та сферу послуг. ПАР є одним з найбільших у світі виробників золота, крім цього основна структура експорту складається з видобутку платини, руди, чорних металів, автомобілів, машин та обладнання. Проте економіка країни сильно залежить від експорту сировини, що робить її вразливою до коливань світових цін. Економічне зростання в останні роки сповільнилося через енергетичну кризу, повені, обмеження в транспортному секторі, корупцію, політичну нестабільність та економічний спад після вторгнення Російської Федерації та територію України.²⁶ ²⁷ Одним з найбільших викликів для економіки ПАР є високий рівень безробіття, який зріс до 32,9% у першому кварталі 2024 року з кількістю безробітних 8,2 млн осіб, що є найвищим показником за рік. Це пов'язано з низкою факторів, включаючи низький рівень освіти, кваліфікації робочої сили, нехваткою електроенергії та недостатньою конкурентоспроможністю таких сфер як будівництво, фінанси та громадські і соціальні служби, у порівнянні зі сферою торгівлі та виробництва, де кількість робочих місць зростає.²⁸ ²⁹

ПАР стикається з високим рівнем соціальної нерівності, яка є однією з найвищих у світі, що очевидно пов'язано з історичною спадщиною апартеїду. Південна Африка почала 1990-ті роки з вже збільшеної нерівності, оскільки політика апартеїду виключила для більшої частини населення доступ до економічних можливостей. Хоча уряд ПАР вживає заходів для подолання нерівності, таких як програми соціальної допомоги та позитивної дискримінації у вигляді державних трансферів і заохочення до підприємницької діяльності серед раніше маргіналізованої частини населення, прогрес у цій сфері є повільним. Дохід на

²⁵ Creative Media Edge. Top 10 Largest Economies in Africa. *LinkedIn: Log In or Sign Up*.

URL: <https://www.linkedin.com/pulse/top-10-largest-economies-africa-creative-media-edge-3oxsf>

²⁶ Економіка та бізнес-клімат ПАР. *Посольство України у Південно-Африканській Республіці*.

URL: <https://rsa.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/222-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-par/ekonomika-ta-biznes-klimat-par>

²⁷ South Africa Economic Outlook. *African Development Bank Group*. URL: <https://www.afdb.org/en/countries/southern-africa/south-africa/south-africa-economic-outlook>

²⁸ South Africa Unemployment Rate. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*.

URL: <https://tradingeconomics.com/south-africa/unemployment-rate>

²⁹ The World Bank in South Africa. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/southafrica/overview>

душу населення в головній економічній провінції Гаутенгу, що включає великі міста, майже вдвічі вищий, ніж в сільській місцевості. До того ж, 20 % населення країни володіє 68 % усіх доходів, тому не дивно, що згідно з даними Світового банку, коефіцієнт нерівності доходів Джині у ПАР у 2022 році становив 0,67, що є одним з найвищих показників у світі.^{30 31} ПАР також стикається з проблемами у освітньому секторі та у сфері охорони здоров'я. Хоча доступ до освіти та медичної допомоги значно покращився після апартеїду, якість цих послуг залишається низькою, особливо у бік чорношкірих південноафриканців. На приватний сектор охорони здоров'я припадає найбільша частка витрат – 79 % лікарень працюють у приватному порядку, і лише 18% населення регулярно звертається до приватних провайдерів. І попри те, що населення країни складає лише 0,7% від населення світу, саме Південно-Африканська республіка має найбільшу епідемію ВІЛ/СНІДу у світі.^{32 33} Ці проблеми вказують на необхідність розширення мережі державних медичних закладів, підвищення кваліфікації медичного персоналу та посилення профілактичних заходів, особливо щодо ВІЛ/СНІДу.

Південно-Африканська Республіка є конституційною демократією з багатопартійною системою, проте політична система країни досі стикається з низкою викликів, включаючи корупцію, політичну поляризацію, відсутність довіри до демократичних інститутів та політичної підзвітності на нижчих рівнях.

^{34 35} Демократизація, що наступила після ери апартеїду, знизилася рівень поляризації, але побудова Африканським Національним Конгресом моделі

³⁰ Six Charts Explain South Africa's Inequality. *International Monetary Fund*.

URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/01/29/na012820six-charts-on-south-africas-persistent-and-multi-faceted-inequality>

³¹ South Africa can't crack the inequality curse. Why, and what can be done. *The Conversation*.

URL: <https://theconversation.com/south-africa-cant-crack-the-inequality-curse-why-and-what-can-be-done-213132>

³² 9 major problems facing South Africa - and how to fix them. *Leader*.

URL: <https://www.leader.co.za/article.aspx?a=2893&f=1&s=1>

³³ The HIV Epidemic in South Africa: Key Findings from 2017 National Population-Based Survey. *PubMed Central (PMC)*.

URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9265818/>

³⁴ South Africa's Social and Political Challenges. *Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP)*. URL: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2021C61/>

³⁵ A critical analysis of South Africa's system of government: from a disjunctive system to a synergistic system of government. *SciELO - Scientific Electronic Library Online*. URL: https://scielo.org.za/scielo.php?pid=S1682-58532020000200004&script=sci_arttext

«партії-держави» політизувала демократичні інститути і призвела до зростання партійно-державної еліти. Під час президенства Джейкоба Зуми, «партія-держава» призвела до витіснення фактору кваліфікації державних службовців за рахунок пріоритетності лояльності до президента, що в подальшому призвело до створення мережі патронажу і відсутності демократичної підзвітності.³⁶ Цей розпал політичної напруги зберігся і досі створює невизначеність для інвесторів та ускладнює проведення довгострокових реформ. Корупція можливо назвати одним з найбільш значних викликів для ПАР, який підриває і так низьку довіру до уряду. За даними Transparency International, Південна Африка набрала 41 бал зі 100 за Індексом сприйняття корупції у 2023 році. Ця оцінка вказує на 72-е місце серед 180 країн, і категорію «демократії з недоліками». Тим не менш, ПАР має значний потенціал для розвитку, але для його реалізації необхідно подолати низьку серйозних викликів. Країна повинна вирішити проблеми соціальної нерівності, безробіття та корупції, зменшити залежність від експорту сировини шляхом розвитку обробної промисловості та стимулювання сфери сільського господарства та туризму. Важливим фактором успішного розвитку ПАР є зміцнення демократичних інститутів через укорінення системи підзвітності державних/місцевих органів, проведення державних аудитів і реформування Поліцейської служби Південної Африки(SAPS) та її спеціалізованих підрозділів.³⁷ Це створить сприятливі умови для довготривалих реформ, інвестицій та економічного зростання, й дозволить ефективніше вирішувати соціальні проблеми.

Ефіопія, друга за чисельністю населення країна Африки, що також демонструє значний потенціал для розвитку, попри історичні та сучасні виклики.³⁸ Країна здійснює активні кроки у напрямку економічного зростання, соціального розвитку та політичної стабілізації, що робить її важливим гравцем на

³⁶ Southall R. Polarization in South Africa: Toward Democratic Deepening or Democratic Decay?. *The Annals of the American Academy*. 2019. P. 194–206. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0002716218806913>

³⁷ Bernstein D., Shaw N. Anti-Corruption in South Africa. *Global Compliance News*.

URL: <https://www.globalcompliancencnews.com/anti-corruption/anti-corruption-in-south-africa-2/>

³⁸ Most Populated Countries in Africa (2021, Million). *Home - GlobalData*. URL: <https://www.globaldata.com/data-insights/macroeconomic/most-populated-countries-in-africa-million/>

регіональній та континентальній арені. Ефіопія є однією з найшвидше зростаючих економік світу із зосередженістю на сільському господарстві на яке припадає 46% ВВП і в якому зайнято 85% усієї робочої сили.^{39 40} У 2022 році темпи зростання ВВП склали 5,32%, що означає зниження порівняно з 2021 роком, де темп зростання склав 5,64%.⁴¹ Проте очікується, що економіка Ефіопії зросте на 7,9% у 2023/2024 фінансовому році з прогнозованим темпом зростання ВВП на 8,10% до кінця 2024 року.⁴² Серед важливих факторів цього зростання є величезний людський капітал країни (Ефіопія має молоде та швидко зростаюче населення, яке може стати рушійною силою її розвитку) та потенціал виробництва понад 60 000 мегават електроенергії з гідроелектроенергії, вітру, сонячної енергії та геотермальної енергії.⁴³

Ефіопія все ще стикається з низкою економічних викликів, включаючи високий рівень бідності, залежність від сільського господарства та обмежений доступ до фінансових ресурсів. У звіті Програми розвитку ООН (UNDP) зазначено зростання рівня бідності в усіх регіонах Ефіопії порівняно з 2015/16 роками, особливо в районах, які постраждали від війни, і в міських центрах, де зусилля зі скорочення бідності до цього були успішними. Ефіопія зіткнулася з даною проблемами внаслідок історичної посухи, недавньої громадянської війни у регіоні Тиграї та стрибка світових цін на сировину, який поєднується з відсутності продовольчої безпеки.⁴⁴ Але країна все ж досягла значного прогресу у сфері соціального розвитку. За останні два десятиліття суттєво скоротився рівень бідності та дитячої смертності, відбулось покращення доступу до ринків і програм соціального захисту, таких як «Проект мережі безпеки сільського господарства в Ефіопії», що був ініційований Світовим банком і включав:

³⁹ Ethiopia - Agriculture, Coffee, Trade. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/place/Ethiopia/Economy>

⁴⁰ Ethiopia: Economy. *globalEDGE*. URL: <https://globaledege.msu.edu/countries/ethiopia/economy>

⁴¹ Ethiopia GDP Growth Rate 1960-2024. *Macrotrends* | *The Long Term Perspective on Markets*.

URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ETH/ethiopia/gdp-growth-rate>

⁴² Ethiopia GDP Annual Growth Rate. *TRADING ECONOMICS* | *20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*.

URL: <https://tradingeconomics.com/ethiopia/gdp-growth-annual>

⁴³ Overview About Ethiopia. *Embassy of Ethiopia*. URL: <https://ethiopianembassy.org/overview-about-ethiopia/>

⁴⁴ Fallout of war and drought leaves Ethiopians mired in poverty. *The New Humanitarian*.

URL: <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2023/08/01/boom-bust-fallout-war-and-drought-leaves-ethiopians-mired-poverty>

1) Трансфери з мережі соціального забезпечення для домогосподарств із нестабільною продовольчою безпекою в сільській місцевості; 2) Втручання у забезпечення засобів до існування для домогосподарств із хронічною нестачею їжі; 3) Інституційну підтримку зміцнення державних інституцій задля продуктивної соціальної безпеки в сільській місцевості. Подібні програми можна назвати ключовими факторами скорочення бідності як у міських, так і в сільських районах Ефіопії.^{45 46}

Ефіопія є федеративною парламентською республікою з багатопартійною системою. Проте до 2018 року політична система країни характеризувалась домінуванням правлячої коаліції Ефіопського народного революційно-демократичного фронту (EPRDF), який після виборів 2005 року почав контролювати опозиційні політичні партії за допомогою репресивних заходів. Масові протести змусили EPRDF провести політичні зрушення та обрати Абія Ахмеда прем'єр-міністром у 2018 році. Проведені ним реформи призвели до звільнення політичних в'язнів, дозволу на справедливе існування для опозиційних груп, розширення прав жінок та налагодження відносин з Еритреєю. На кінець реформи все ж зазнали невдачі, що продемонстрував розпал війни між центральним урядом і регіоном Тиграй із застосуванням штучного голоду та порушенням прав людини.⁴⁷

Ефіопія повинна продовжувати реформи, спрямовані на лібералізацію економіки та політичної системи, а також інвестувати у розвиток людського капіталу та інфраструктури. Важливим фактором успішного розвитку країни є створення незалежних та ефективних інституцій, таких як судова система, виборчі комісії та органи боротьби з корупцією; розробка механізмів раннього попередження,

⁴⁵ World Bank Group. Ethiopia has Made Major Strides in Poverty Reduction but Disparities, Inequality Remain. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/16/ethiopia-has-made-major-strides-in-poverty-reduction-but-disparities-inequality-remain>

⁴⁶ Development Projects : Ethiopia Rural Productive Safety Net Project - P163438. *World Bank*. URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P163438?lang=en>

⁴⁷ Abdisa Olkeba Jima. Vicious circle of Ethiopian politics: Prospects and challenges of current political reform. *Cogent Social Sciences*. 2021. Vol. 7, no. 1. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2021.1893908>

запобігання та вирішення етнічних конфліктів; та забезпечення свободи слова та незалежності ЗМІ разом з підтримкою розвитку професійної журналістики.

Кенія, розташована у Східній Африці, вважається однією з найбільш динамічних та розвинених економік континенту. За даними Світового банку, ВВП Кенії у 2022 році становив 113,42 млрд доларів, що робить її 65-ю економікою світу за розміром. Водночас, важливо враховувати, що офіційна оцінка ВВП Світового банку ґрунтується на паритеті купівельної спроможності і становить 416 млрд доларів у 2023 році, що вказує на значне зменшення первинних показників. І все ж, Кенія є головною економічною силою Східної Африки із розвиненим сектором послуг, який становить близько 61% ВВП, і значним потенціалом у сфері сільського господарства (22% від ВВП) та промисловості (7% від ВВП).⁴⁸

⁴⁹ ⁵⁰ Одним з ключових драйверів економічного зростання Кенії є розвиток технологічного сектору, який забезпечує до 7% ВВП країни завдяки ІТ-послугам, створюючи робочі місця із залученням інтересу навіть з боку таких великих технологічних компаній, як Google, Microsoft, Facebook та Amazon.⁵¹ ⁵² На додаток, країна відома своїми інноваційними рішеннями у сфері мобільних платежів М-Pesa – сервісом грошових переказів, який дозволив користувачам вносити, знімати, переказувати кошти, оплачувати товари та послуги, отримувати доступ до кредитів і заощаджень за допомогою одного мобільного застосунку.⁵³ До появи М-Pesa більшість кенійців не мали доступу до банківських послуг через відсутність банківських відділень у віддалених районах та високі комісії за обслуговування. М-Pesa дозволив населенню, яке раніше було виключено з фінансової системи, отримати доступ до базових фінансових

⁴⁸ Kenya GDP. *TRADING ECONOMICS* | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES.

URL: <https://tradingeconomics.com/kenya/gdp>

⁴⁹ Kenya Archives. *FocusEconomics*. URL: <https://www.focus-economics.com/countries/kenya/>

⁵⁰ Kenya | GDP | 2023 | 2024 | Economic Data | World Economics. *World Economics*.

URL: <https://www.worlddeconomics.com/Country-Size/Kenya.aspx>

⁵¹ Kenya - Information, Communications and Technology (ICT). *International Trade Administration* | Trade.gov.

URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/kenya-information-communications-and-technology-ict>

⁵² Kalya E. K. Tech Noir Ep13: The Future of Tech in Kenya - A Beacon of Innovation. *LinkedIn*.

URL: <https://www.linkedin.com/pulse/tech-noir-ep13-future-kenya-beacon-innovation-edward-kip-kalya-iz68f>

⁵³ Kagan J. What Is M-Pesa? Definition, How the Service Works, and Example. *Investopedia*.

URL: <https://www.investopedia.com/terms/m/mpesa.asp>

послуг, таких як грошові перекази, оплата рахунків та заощадження. Орієнтуючись на написане вище, вже не так дивує, що Кенія досягла значного прогресу на рівні грамотності дорослого населення, який згідно з даними Світового банку у 2022 році становив 82,88%.⁵⁴ Проте, як і у попередніх прикладах, для країни залишається проблемою високий рівень бідності, який у 2021 році становив 33,6%. Показник покращився у порівнянні зі статистикою 2005-2006 років (46,7%), але все ще залишається високим.⁵⁵

Кенія є президентською республікою з багатопартійною системою. Країна провела кілька демократичних виборів, які періодично супроводжувались політичною конкуренцією з етнічною поляризацією. Для Кенії є характерним відсутність партій, що ґрунтуються на політичній ідеології чи статичних цінностях, натомість політичні утворення користуються сезонними етнічними скаргами та інструменталізують племінні ідентичності для мобілізації людського капіталу.⁵⁶ У 2022 році відбулися президентські вибори, які були визнані вільними та справедливими міжнародними спостерігачами. Проте результати виборів були оскаржені опозицією, що призвело до критика у бік Незалежної комісії з питань виборів і кордонів (ІЕВС). Верховний суд підтримав результати виборів, але юридичні виклики та суперечки посилили напруженість у країні.⁵⁷ Крім фактору політичної напруги, Кенія стикається з загрозою тероризму, особливо з боку сомалійського групування "Аш-Шабаб". Групування несе відповідальність за різноманітні напади в Кенії, спрямовані проти міст, офіцерів служби безпеки та цивільних осіб, використовуючи такі тактики, як підриви придорожніх бомб, обезголовлення та саморобні вибухові пристрої. Напади групи призвели до жертв і викликали занепокоєння щодо ескалації насильства в північно-східному регіоні Кенії. Діяльність «Аш-Шабаб» у Кенії є

⁵⁴ Kenya Adult Literacy Rate Yearly Insights: World Development Indicators | YCharts. *YCharts - Financial Research and Proposal Platform*. URL: https://ycharts.com/indicators/kenya_adult_literacy_rate

⁵⁵ Progress in reducing poverty is unevenly distributed in Kenya, says World Bank. *Down To Earth | Latest news, opinion, analysis on environment & science issues | India, South Asia*. URL: <https://www.downtoearth.org.in/news/africa/progress-in-reducing-poverty-is-unevenly-distributed-in-kenya-says-world-bank-93619>

⁵⁶ Why peace remains elusive as Kenya prepares for the 2022 general elections. *Home - Saferworld*. URL: <https://www.saferworld-global.org/long-reads/why-peace-remains-elusive-as-kenya-prepares-for-the-2022-general-elections>

⁵⁷ The 2022 Kenyan elections | Brookings. *Brookings*. URL: <https://www.brookings.edu/events/the-2022-kenyan-elections/>

частиною ширшої стратегії впливу та помсти за кенійську військову участь у Сомалі, де угруповання зазнало значного тиску з боку сил Африканського Союзу та антитерористичних зусиль США. Загроза, яку представляє Аль-Шабаб, призвели до численних жертв та завдали шкоди туристичній індустрії країни, і підкреслює необхідність пильності, збору розвідданих, стійкості громади та скоординованих заходів безпеки для подолання та пом'якшення ризиків тероризму.^{58 59 60}

Кенія, будучи однією з найбільш динамічних економік Африки, демонструє значний потенціал для сталого розвитку, особливо у технологічному секторі та сфері мобільних платежів. Проте для його забезпечення Кенії необхідно зосередитися на кількох ключових напрямках: 1) Зменшення залежності від сільського господарства та сфери послуг шляхом розвитку промисловості, зокрема переробної та високотехнологічної; 2) Боротьба з бідністю та нерівністю через цільові програми соціальної допомоги та створення робочих місць для молоді; 3) Сприяння політичному діалогу для зменшення етнічної поляризації; 4) Посилення заходів безпеки, розвідки та контртерористичної діяльності, зміцнення стійкості громад до терористичних загроз через освітні програми.

Усі три країни наведені вище мають спільні риси, такі як колоніальне минуле, високий рівень бідності та нерівності, і безумовне прагнення до економічного розвитку та політичної стабільності — і водночас, вони володіють своїми унікальними особливостями. ПАР має більш розвинену економіку та інфраструктуру, але стикається з проблемами соціальної нерівності та корупції. Ефіопія має значний людський капітал та потенціал у сфері відновлювальної енергетики, але її розвиток стримується політичною нестабільністю та конфліктами. Кенія стала відомою завдяки перспективам свого технологічного

⁵⁸ Dhaaysane M. Al-Shabab Militants Issue New Threats Against Kenya. *Voice of America*.

URL: <https://www.voanews.com/a/6719911.html>

⁵⁹ 'Vigilance is key': Al Shabaab threat rising in Kenya's northeast. *FRANCE 24*. URL: <https://www.france24.com/en/live-news/20230723-vigilance-is-key-al-shabaab-threat-rising-in-kenya-s-northeast>

⁶⁰ Kenya's rise in al-Shabaab attacks calls for localised solutions | ISS Africa. *ISS Africa*. URL: <https://issafrica.org/iss-today/kenyas-rise-in-al-shabaab-attacks-calls-for-localised-solutions>

сектору, але стикається з бідністю, політичними кризами та загрозою тероризму. Ці держави є прикладом для підтвердження, що Субсахарську Африку не варто розглядати як монолітну та однорідну сукупність держав - вони представляють різні моделі розвитку, мають власні унікальні сильні сторони, постійні темпи росту, поступову диверсифікацію економіки та лібералізацію політичної системи. Так само країни Субсахарської Африки не слід сприймати як «відстаючі», оскільки стійкість негативного сприйняття з боку західних держав пов'язана не лише із зовнішніми чинниками, а й із внутрішньою динамікою. Основні причини конфліктів і нестабільності в Африці після здобуття незалежності багатогранні, і хоча зовнішні чинники зіграли певну роль, основна відповідальність за війни та нестабільність лежить на самих африканцях. Закріплення негативного сприйняття у постмодерному світі є відображенням внутрішніх слабкостей, а не зовнішніх маніпуляцій. Важливо визнати, що розвиток Субсахарської Африки у багатьом залежить від самосприйняття та прагнення африканців яким саме чином на них має дивитись Захід, взаємно наголошуючи на необхідності внутрішніх реформ, належного управління та зусиль з розбудови миру, аби протистояти негативним стереотипам і сприяти більш точному розумінню складності регіону та його потенціалу для зростання.

2.2 Взаємодія ПАР, Ефіопії та Кенії з міжнародними організаціями

У попередньому підрозділі було детально розглянуто сучасний стан та динаміку розвитку трьох країн Субсахарської Африки, з висвітленням їх економічних, соціальних та політичних перспектив і слабкостей. У даному підрозділі ми зосередимося на аналізі ролі міжнародної співпраці у розвитку країн Субсахарської Африки та потенціалі даної співпраці як для подолання внутрішніх викликів, так і з точки зору користі для міжнародної спільноти. Глобальне партнерство, що охоплює широкий спектр взаємодій між державами, міжнародними організаціями, неурядовими організаціями та приватним сектором, відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку. Особливу увагу було вирішено приділити саме ролі міжнародних та регіональних

організацій, таких як ООН, Африканський Союз, Світовий банк та СОТ — ми розглянемо участь у них Південно-Африканської Республіки, Ефіопії та Кенії, оцінимо програми, проекти та їх ефективність.

Південно-Африканська Республіка (ПАР) на політичній арені є активним членом ООН, Африканського Союзу (АС), Співдружності націй, Світової організації торгівлі(СОТ) та БРІКС⁶¹ У рамках ООН ПАР послідовно виступає за реформу Ради Безпеки. Реформа передбачає розширення РБ ООН як на постійні, так і на непостійні категорії, щоб зробити його більш представницьким і легітимним, додати два постійні місця для Африки з правом вето та п'ять непостійних місць, як зазначено в Консенсусі Африканського Союзу Езулвіні. Дії країни відображають прагнення до більш справедливого представництва "Глобального Півдня" у світовому управлінні. Зокрема у офіційній позиції країни стверджується, що нинішній склад РБ ООН є нерепрезентативним, оскільки він відображає динаміку влади 1945 року, коли більшість африканських країн все ще перебували під колоніальним правлінням.^{62 63 64}

У рамках Африканського Союзу ПАР відіграє провідну роль у вирішенні регіональних конфліктів та сприянні економічній інтеграції. Південна Африка взяла на себе роль голови Африканського Союзу в 2020 році, продемонструвавши свою відданість panafricanській єдності, інтеграції та розвитку. Президент Сіріль Рамафоса під час свого звернення про стан нації 7 лютого 2019 року оголосив, що ПАР буде використовувати свій вплив для скорішої ратифікації Африканської континентальної угоди про вільну торгівлю, направлену на розвиток місцевого бізнесу, індустріалізації, створення нових

⁶¹ South Africa International organization participation - Government. *IndexMundi - Country Facts*.

URL: https://www.indexmundi.com/south_africa/international_organization_participation.html#google_vignette

⁶² South Africa to call for reform of UN security council. *Anadolu Ajansi*. URL: <https://www.aa.com.tr/en/africa/south-africa-to-call-for-reform-of-un-security-council/1254954>

⁶³ Africa's Quest for Reform of the United Nations Security Council: A Just Cause Curbed by Unrealistic Proposals. *ACCORD*. URL: <https://www.accord.org.za/ajcr-issues/africas-quest-for-reform-of-the-united-nations-security-council-a-just-cause-curbed-by-unrealistic-proposals/>

⁶⁴ Africa's Quest for Reform of the United Nations Security Council. *ACCORD*. URL: <https://www.accord.org.za/analysis/africas-quest-for-reform-of-the-united-nations-security-council/>

робочих місць шляхом розвитку промислового потенціалу континенту та реалізації безтарифної системи.⁶⁵ На додаток до цього, країна брала активну участь у миротворчих місіях Африканського Союзу та Організації Об'єднаних Націй у Демократичній Республіці Конго, Дарфурі та Сомалі, демонструючи свою відданість забезпеченню миру та стабільності на континенті. Роль Південної Африки у наданні військової, політичної підтримки та допомозі у посередницьких процесах була центральною для стабілізації ситуації та підвищенні обізнаності про конфлікти в Бурунді та ДРК.⁶⁶ Дії ПАР у Африканському Союзі відображають її прагнення просувати інтереси континенту, сприяти миру, безпеці та робити внесок у програму розвитку АС.

Як член Світової організації торгівлі (СОТ), ПАР активно захищає свої інтереси у сфері торговельної політики, особливо щодо сільськогосподарської продукції та розширення доступу до ринків розвинених країн. Розгалужені дипломатичні зв'язки Південної Африки, та її тісні стратегічні відносини як з G8, так і з G20, дозволяють успішно грати роль фасилітатора і середньої регіональної сили в африканському контексті. Дана мережа відносин натомість забезпечує для ПАР можливість переслідувати свої власні інтереси будучи членом СОТ.⁶⁷

Членство у БРІКС відкриває перед ПАР можливості для розвитку економічної співпраці з колишніми країнами «третього світу» з ринками, що швидко розвиваються - такими як Індія. Торгівля Південної Африки з блоком збільшувалася в середньому на 10% щороку в період з 2017 по 2021 рік, що вказує на переваги для ПАР від членства, потік інвестицій та широкий доступ до ринків між членами блоку.⁶⁸

⁶⁵ South Africa honoured to assume role of chairing the African Union in 2020. *EMBAJADA DE LA REPUBLICA DE SUDAFRICA EN MEXICO*. URL: <https://embajadasudafrica.mx/south-africa-honoured-to-assume-role-of-chairing-the-african-union-in-2020/>

⁶⁶ Gustavo de Carvalho. A Changing Environment for Peacekeeping in Africa: South African Perspectives. P. 101–104. URL: <https://www.nids.mod.go.jp/english/event/symposium/pdf/2014/E-05.pdf>

⁶⁷ Lee D. South Africa in the World Trade Organisation. *SpringerLink*. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230503830_3

⁶⁸ SA benefits economically from BRICS grouping. *SAnews*. URL: <https://www.sanews.gov.za/south-africa/sa-benefits-economically-brics-grouping>

Однак ПАР не завжди ефективно використовує свій потенціал у міжнародних організаціях та інколи поступається своїми інтересами на користь інших країн. Наприклад, позаправові зв'язки країни з Росією можуть розглядатись як суперечливий крок, що підриває її імідж захисника демократії та прав людини. Країна проводила спільні військові навчання з Росією та Китаєм, і була звинувачена послом США у завантаженні зброї на російське санкційне судно, пришвартоване на військово-морській базі Саймонс-Таун неподалік від Кейптауна в грудні 2022 року.⁶⁹ ⁷⁰ США та ЄС є значно більш вагомими економічними партнерами для ПАР ніж Росія, тому дії країни є небезпечними і можуть призвести до втрати інвестицій та торговельних можливостей.

У випадку співпраці Південно-Африканської Республіки з СОТ, країні теж доводилось поступатись власним інтересам. Південна Африка увійшла у Світову організацію торгівлі під важким спадком зобов'язань, підписаних під час Уругвайського раунду, ще під керівництвом режиму апартеїду. Переговорна команда Південної Африки, очолювана ще тими ж чиновниками, що й під час апартеїду, зіткнулася з викликом нових міжнародних зобов'язань, з якими тепер мала працювати нова демократична влада. У той час як уряд намагався замінити сумнівних чиновників і реформувати структуру переговорів, великі труднощі полягали в орієнтуванні серед складних і постійно мінливих вимог СОТ. Ситуація ще більше ускладнилася, коли Південна Африка публічно і передчасно зобов'язалася до нового раунду переговорів, що позбавило її важелів тиску та можливості змінити умови обговорення. Цей стратегічний крок відображав більш глобальний наратив лібералізації, який Південна Африка прийняла, прагнучи інтегруватися у світову економіку. Однак, такий підхід тільки підкреслив недостатню принциповість та недосвідченість країни у грі

⁶⁹ McKenzie D. South Africa's stance on Russia puzzles many. Could a mine in the desert hold answers? | CNN. *CNN*. URL: <https://edition.cnn.com/2023/07/28/africa/south-africa-russia-manganese-mine-anc-intl-cmd/index.html>

⁷⁰ Whose side is South Africa on in Russia-Ukraine war?. *GIS Reports*. URL: <https://www.gisreportsonline.com/r/south-africa-russia-war/>

міжнародних відносин, особливо в контексті роботи з іншими країнами, що розвиваються.⁷¹

Ефіопія була обрана непостійним членом Ради Безпеки ООН тричі (1967-1968, 1989-1990 та 2017-2018), що підтверджує визнання її ролі в міжнародній спільноті.⁷² З 1950-х років держава є одним з найбільш активних учасників миротворчих місій, з присутністю наразі понад 12000 миротворців на місцях. У країні був створений Ефіопський міжнародний навчальний інститут підтримки миру для підвищення технічних навичок і знань миротворців-практиків. Інститут має на меті стати регіональним і міжнародним центром у підготовці та розгортанні цивільних практиків у миротворчих операціях Африканського Союзу та ООН.⁷³ У рамках АС Єфіопія грає роль єдиної африканської країни, яка ніколи не була колонізована.⁷⁴ Даний історичний фон Ефіопії послужив тим джерелом, з якого черпав натхнення panafricanський рух солідарності, тому країна наполягала, аби штаб-квартири АС була розміщена саме в Аддіс-Абеба, що робить місто дипломатичним центром Африки.⁷⁵

Ефіопія офіційно подала заявку на членство в СОТ у січні 2003 року, робоча група з приєднання була створена 10 лютого 2003 року і станом на січень 2020 року збиралась вже вчетверте.⁷⁶ Річ у тому, що Ефіопія є однією з восьми найменш розвинених країн, які зараз перебувають у процесі вступу до СОТ, але під керівництвом адміністрації прем'єр-міністра Абія Ахмеда Ефіопія активізувала свою ініціативу щодо вступу і демонструє відданість у бажанні стати частиною глобальної економічної інтеграції. Країна здійснила суттєву

⁷¹ DOT KEET. SOUTH AFRICA'S OFFICIAL POSITION AND ROLE IN PROMOTING THE WTO. *Transnational Institute | Ideas into Movement*. URL: <https://www.tni.org/files/WTOpositions%20and%20role%20of%20SouthAfrica.pdf>

⁷² ETHIOPIA IN THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL 2017-2018. *Diva-portal*. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1076459/FULLTEXT01.pdf>

⁷³ Ethiopian International Peace Support Training Institute. *UNDP*. URL: <https://www.undp.org/ethiopia/projects/ethiopian-international-peace-support-training-institute>

⁷⁴ Why the African Union needs a stable Ethiopia | ISS Africa. *ISS Africa*. URL: <https://issafrica.org/iss-today/why-the-african-union-needs-a-stable-ethiopia>

⁷⁵ Maru M. T. Ethiopia and the African Union. *LinkedIn*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/ethiopia-african-union-dr-iur-mehari-taddele-maru-1>

⁷⁶ WTO | Accession status: Ethiopia. *World Trade Organization - Home page - Global trade*. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/a1_ethiopia_e.htm

економічну лібералізацію, відкривши для іноземних інвестицій сектори, у яких раніше домінувала держава, наприклад телекомунікації та банківський сектор. Ці реформи розглядаються як вагомі кроки на шляху до СОТ, тому процес вступу прогнозовано завершиться до кінця 2024 року.⁷⁷

Ефіопія отримує значну фінансову та технічну допомогу від міжнародних донорів для реалізації програми боротьби з бідністю, покращення доступу до освіти, медичної допомоги та розв'язання проблем з водопостачанням та санітарією. Відповідно до звіту World Development Aid at a Glance Ефіопія є одним із найбільших реципієнтів офіційної допомоги розвитку серед 141 країни світу, і першим серед країн Африканського континенту.⁷⁸ До прикладу, Програма продуктивної безпеки (PSNP) ініційована ЄС включає трансфери та програми харчування для домогосподарств з нестабільною продовольчою безпекою задля створення активів та незалежних продовольств у майбутньому.⁷⁹

Участь Ефіопії в міжнародних організаціях має неоднозначну оцінку. Країна отримує значну підтримку у вирішенні своїх внутрішніх проблем, таких як бідність та голод. З іншого боку, уряд Ефіопії не завжди ефективно використовує міжнародну допомогу та не дотримується міжнародних стандартів у сфері прав людини та демократії. Шляхом кількомісячного дослідження Human Rights Watch, були знайдені докази політизації багатомільярдних програм фінансування як інструменту маніпуляції та контролю з боку уряду Ефіопії.⁸⁰ Виходячи з цього, фінансова допомога була розподілена лідерами держави не на основі потреб населення, а спираючись на політичну приналежність. Іншим прикладом порушення прав людини слугує громадянська війна у регіоні Тиграї, що призвела до гуманітарної кризи. Попри це країна прагне посилити свій вплив

⁷⁷ Ethiopia on an assertive path to secure membership in World Trade Organization. *Welcome to Fana Broadcasting Corporate S.C.* URL: <https://www.fanabc.com/english/ethiopia-on-an-assertive-path-to-secure-membership-in-world-trade-organization/>

⁷⁸ Overview of the top institutional donors for projects in Ethiopia - HVFC International. *HVFC International - We help you do good, better.* URL: <https://hvfc-international.com/2020/02/05/overview-of-the-top-institutional-donors-for-projects-in-ethiopia/>

⁷⁹ Productive Safety Net Programme in Ethiopia | Capacity4dev. *Capacity4dev | Connecting the Development Community.* URL: https://capacity4dev.europa.eu/projects/project_psnp_ethiopia_en

⁸⁰ Ethiopia: the Aid-Politics Trap. *Human Rights Watch.* URL: <https://www.hrw.org/news/2010/11/23/ethiopia-aid-politics-trap>

в Африканському Союзі та інших регіональних організаціях, і активно захищає свої інтереси в питаннях пов'язаних з використанням водних ресурсів Нілу регіональною безпекою.⁸¹

Кенія, як і Ефіопія, тричі обиралася непостійним членом Ради Безпеки (1973-1974, 1997-1998, 2021-2022).⁸² Країна також є одним із ключових прихильників участі у миротворчих операціях ООН демонструючи свою відданість забезпеченню миру та безпеки. Країна самостійно зголосилась очолити схвалені ООН міжнародні місії, таких як розгортання місії безпеки на Гаїті для боротьби з ескалацією бандитського насильства, та розгортання миротворців у Сомалі в рамках Місії Африканського Союзу в Сомалі (AMISOM) для боротьби з тероризмом і з метою стабілізації регіону.⁸³ Ці дії підкреслюють внесок Кенії в зусилля з регіональної безпеки, прихильність країни panaфриканізму та її центральну роль у зовнішній політиці як країни-члена Африканського Союзу.

Кенія фігурує як активний член Східноафриканського співтовариства, де вона прагне посилити свою участь у впровадженні протоколів Митного союзу Східної Європи, Спільного ринку та Валютного союзу. До того ж, у Кенії розташовані ключові інституції ЕАС, такі як Комісія басейну озера Вікторія (LVBC) і Організація рибальства озера Вікторія (LVFO), які координують сталий розвиток у басейні.^{84 85}

Кенія є активним членом Світової організації торгівлі (СОТ) з моменту її заснування в січні 1995 року. У грудні 2015 року в Найробі відбулася 10-та міністерська конференція СОТ, на якій був прийнятий «Найробіський пакет», серія з шести міністерських рішень щодо сільського господарства, бавовництва

⁸¹ The Grand Ethiopian Renaissance Dam, Egyptian National Security, and human and food security in the Nile River Basin / V. P. Ngambouk et al. *Cogent Social Sciences*. 2021. Vol. 7, no. 1.

URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2021.1875598>

⁸² Kenya's Roles and Priority Objectives at the United Nations Security Council for 2021-2022 – KIPPRA. *KIPPRA – The Kenya Institute for Public Policy Research and Analysis*. URL: <https://kippra.or.ke/kenyas-roles-and-priority-objectives-at-the-united-nations-security-council-for-2021-2022/>

⁸³ Mohamed H. Why Kenya volunteered to lead UN-approved forces to Haiti. *Al Jazeera*.

URL: <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/3/why-kenya-volunteered-to-lead-un-mission-to-haiti>

⁸⁴ Republic of Kenya. *East African Community*. URL: <https://www.eac.int/eac-partner-states/kenya>

⁸⁵ Background | The Ministry of East African Community (EAC), the ASALs and Regional Development. *Home | The Ministry of East African Community (EAC), the ASALs and Regional Development*. URL: <https://www.eac.go.ke/background>

та питань, пов'язаних з найменш розвиненими країнами (LDCs).⁸⁶ Однак, оскільки у Кенії досі домінує сільськогосподарський сектор, і основні доходи від експорту залежать саме від нього, участь країни у світовій економіці стає дедалі незначною й залежить від імпорту продовольства та допомоги.⁸⁷

З одного боку, Кенія отримує значну підтримку у вирішенні своїх внутрішніх проблем, досягла значних успіхів у сфері економічного розвитку, миротворчої діяльності, а також намагається позиціонувати себе як регіонального лідера у сфері технологій та інновацій. З іншого боку, Кенія не завжди ефективно використовує міжнародну допомогу та стикається з проблемою неефективного управління. До прикладу, допомога ЄС на розвиток Кенії в рамках 10-го Європейського фонду розвитку (ЄФР) дала очікувані результати, але вплив на загальний розвиток Кенії не було чітко продемонстровано.⁸⁸

Участь африканських країн у міжнародних організаціях наразі є головною складовою їхнього розвитку та інтеграції. Досвід ПАР, Ефіопії та Кенії демонструє, що країни Субсахарської Африки не є пасивними отримувачами допомоги, а виступають у ролі активних гравців, здатних бодай мінімально впливати на міжнародний порядок денний.

2.3 Дестабілізаційний вплив Росії на Субсахарську Африку

Африкансько-російські відносини мають глибоке історичне коріння, що остаточно сформувалось у часи Холодної війни, коли Радянський Союз підтримував місцеві рухи за незалежність шляхом економічної, дипломатичної та військової допомоги. Зокрема СРСР надав африканським країнам значні гранти та трансфери для розвитку промисловості, сільського господарства та інфраструктури. Серед найбільших одержувачів радянської фінансової

⁸⁶ Kenya - Trade Agreements. *International Trade Administration* | Trade.gov. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/kenya-trade-agreements>

⁸⁷ Otieno-Odek. The World Trade Organization (WTO) Agreements: Their Impact on Kenya. Nairobi : Friedrich Ebert Stiftung (FES), 2002. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/kenia/01614.pdf>

⁸⁸ EU development aid to Kenya. European Court of Auditors, 2020. URL: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr20_14/sr_eu_aid_to_kenya_en.pdf

допомоги були: Єгипет, що отримав 400 мільйонів доларів допомоги — 60% загальної допомоги СРСР, виділеної африканським країнам у даний період; Лівія — 363 мільйони доларів радянської допомоги; та Гвінея, поставки до якої між 1959 і 1973 роками з боку СРСР вдвічі перевищували західну підтримку.⁸⁹ Після розпаду СРСР Росія намагалася зберігти свій вплив на континенті, хоча й з меншою інтенсивністю, і лише у 2001 році з'явилися перші ознаки поновлення відчутного інтересу пострадянської Росії, коли президент Володимир Путін запропонував скасувати борг Алжиру у розмірі 4,7 мільярдів доларів.⁹⁰ Проте з 2014 року, посиляючись на прагнення Російської Федерації відновити свій статус великої держави у протистоянні з західними гегемонами, спостерігається показова активізація російської інформаційної та фінансової політики на континенті.⁹¹ Цей "поворот до Африки" має комплексний характер і зумовлений більш прагматичною моделлю співпраці, ніж ідеологічною, на відміну від західної моделі з акцентом на демократію та права людини. Аналіз російської політики в Африці дозволить оцінити чи російські інвестиції, торговельні угоди та проекти розвитку стимулюють економічне зростання та диверсифікацію економіки; яким чином російська підтримка авторитарних режимів впливає на політичну стабільність, демократизацію та сталий розвиток; та наскільки російська військова присутність в Субсахарській Африці, зокрема постачання зброї з участю найманців у конфліктах, створює нові ризики для дестабілізації та ізоляції регіону.

Економічний вплив Росії на Африку з першого погляду є складним явищем для однозначної оцінки. Економічна діяльність Росії на континенті зросла на 185 % між 2005 і 2015 роками, та базується насамперед на торгівлі з акцентом на сировинний сектор, сільське господарство, транспорт та зброю. Більшість інвестицій очевидно спрямовані на багаті природні ресурси континенту (нафту,

⁸⁹ Rogers S., Vickery K. The Soviets in Africa: Fiction and Fact. *THE AFRICA FUND*.

URL: <http://kora.matrix.msu.edu/files/50/304/32-130-E79-84-32-130-E79-84-al.sff.document.af000009.pdf>

⁹⁰ Bodjoko J.-P. Russia's Influence in Africa - LA CIVILTÀ CATTOLICA. *LA CIVILTÀ CATTOLICA*.

URL: <https://www.laciviltacattolica.com/russias-influence-in-africa/>

⁹¹ Russia's Influence In Africa: Scenarios To Inform Greater Democratic Resilience. *National Democratic Institute | Home*.

URL: <https://www.ndi.org/publications/russia-s-influence-africa-scenarios-inform-greater-democratic-resilience>

газ та метали), що однаково вигідно і для африканських держав, і для російських компаній, які, завдяки відсутності обтяження Конвенцією Ради Європи про кримінальне право щодо корупції, мають змогу будувати вигідні для обох сторін комерційні відносини з корумпованими урядами. Посилаючись на це, такі державні корпорації як «Росатом» мають змогу підтримувати дослідження спрямовані на розвиток технологій ядерної енергетики на території африканських країн, що перебувають під міжнародними санкціями — Судану та Зімбабве.⁹² Співпраця з російськими державними корпораціями у сфері ядерної енергетики викликає особливе занепокоєння. Це не тільки може призвести до технологічної залежності африканських країн від Росії, обмежуючи їхні можливості для розвитку власного науково-технічного потенціалу, та посилити рівень ізоляції, але й підвищити ризики екологічної катастрофи у країнах, що перебувають в умовах недостатнього розвитку інфраструктури та регуляторних механізмів. Непрозорий характер проектів розвитку та інвестицій стосується і держав, що наразі не перебувають під офіційними міжнародними санкціями накладеними ООН. До прикладу, російські інвестиції у видобувний сектор Центральноафриканської Республіки викликали звинувачення у незаконному видобутку природних ресурсів та порушенні прав місцевого населення щодо належного нагляду та компенсації для місцевих громад.⁹³ Але, попри всі очікування, двостороння торгівля Росії з Африкою щорічно скорочується починаючи з 2018 року, і у 2022-2023 роках оцінювалась приблизно в 18 мільярдів доларів.⁹⁴ Для порівняння, у 2022 році імпорт торгівлі країн Африки з ЄС зріс на 41 мільярд євро, а експорт — на 21 мільярд євро.⁹⁵ Зважаючи на ці дані, теперішня економічна присутність Росії на континенті залишається порівняно невеликою і не здатна конкурувати із щорічними

⁹² Russia in Africa: is great power competition returning to the continent?. *German Institute of Development and Sustainability (IDOS)*. URL: <https://www.idos-research.de/en/briefing-paper/article/russia-in-africa-is-great-power-competition-returning-to-the-continent/>

⁹³ Russia's Influence in the Central African Republic. *Human Rights Foundation*. URL: <https://hrf.org/russias-influence-in-the-central-african-republic/>

⁹⁴ Githua E. Russia Looks to Africa in a Desperate Bid for Allies. *African Business*. URL: <https://african.business/2024/04/partner-content/russia-looks-to-africa-in-a-desperate-bid-for->

⁹⁵ EU-Africa Balance of Trade 2023 - African Leadership Magazine. *African Leadership Magazine*. URL: <https://www.africanleadershipmagazine.co.uk/eu-africa-balance-of-trade-2023/>

інвестиціями та програмами ініційованими західними партнерами. Африканські країни все більше орієнтуються на співпрацю з Європейським Союзом, який пропонує стабільні та передбачувані економічні відносини, й підтримує принципи сталого розвитку та демократичних цінностей.

Тим не менш, попри відносно незначний обсяг економічної співпраці, що підтверджується скороченням двосторонньої торгівлі з 2018 року та її незначним обсягом у порівнянні з інвестиціями та допомогою з боку ЄС, Росія активно використовує інші інструменти впливу, зокрема постачання зброї. Хоча офіційно Росія підкреслює свою прихильність до мирного врегулювання конфліктів та боротьби з тероризмом, фактичні дії часто суперечать цим заявам. У період з 2018 по 2022 рік Росія була основним постачальником зброї на континенті, забезпечуючи 40% продажів зброї в Африку.⁹⁶ Російські поставки зброї до африканських країн, особливо до тих, що перебувають у стані конфлікту або мають авторитарні режими, призводять до ескалації насильства, порушення прав людини та поглиблення гуманітарних криз. Це підриває зусилля міжнародного співтовариства щодо стабілізації ситуації в регіоні та досягнення цілей сталого розвитку, таких як мир, справедливість та сильні інституції. У таких країнах, як Малі, Росія збільшила експорт зброї саме після державних переворотів у 2020 та 2021 роках, оскільки Франція та США почали більш неохоче ставитись до постачань країні озброєнь.⁹⁷ ⁹⁸ Уряд США має ряд критеріїв для схвалення рішення до продажу зброї іноземним державам — головною умовою є гарантія того, що зброя не буде використана для порушення прав людини, або підриву регіональної стабільності.⁹⁹ Натомість, російська зброя переважно дешевша, сумісна з радянськими запасами часів Холодної війни, і Росія висуває менше

⁹⁶ Russia's Growing Military Footprint in Africa: Arms Deals and Defense Cooperation. *Promoting Policy and Good Governance* | Orion Policy Institute. URL: <https://www.orionpolicy.org/orionforum/255/russias-growing-military-footprint-in-africa-arms-deals-and-defense-cooperation>

⁹⁷ Russia's Influence in Mali. *Human Rights Foundation*. URL: <https://hrf.org/russias-influence-in-mali/>

⁹⁸ Karr L. Africa File, May 16, 2024: Russian Outreach Across Africa. *Institute for the Study of War*. URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounders/africa-file-may-16-2024-russian-outreach-across-africa>

⁹⁹ Military Sales: An Increasing U.S. Role in Africa. *U.S. Government Accountability Office (U.S. GAO)*. URL: <https://www.gao.gov/products/id-77-61>

морально-ціннісних умов порівняно із західними партнерами.¹⁰⁰ Без зайвої звітності та ризику санкцій з боку постачальника, це дозволяє використовувати російське озброєння для придушення протестів, переслідування опозиції й порушення прав людини, що створює атмосферу страху та насильства. Крім того, Росія використовує не лише прямі поставки зброї, але й приватні військові компанії (ПВК), такі як сумнозвісний "Вагнер". Крім оснащення та навчання національних армій, ПВК звинувачують у насильстві та вбивстві мирних жителів у Малі, контролю над доступом до родовищ алмазів і золота у ЦАР та родовищ нафти у Лівії.¹⁰¹ Це не лише негативно впливає на економічний розвиток регіону, але й створює ризики для глобальної безпеки, оскільки доходи від незаконного видобутку можуть бути використані для фінансування терористичної діяльності. Замість виконання первинного завдання орієнтованого на зміцнення національних армій та правоохоронних органів, ПВК "Вагнер" фактично створює паралельні структури влади, які підпорядковуються російським інтересам. Росія стратегічно культивувала авторитарні режими Судану, Зімбабве, Лівії, Малі та Еритреї, тим самим ускладнюючи міжнародні зусилля з підтримки демократії та захисту прав людини. Списання боргів та постачання дешевої зброї без строгих зобов'язань і західних стандартів збільшило рівень підтримки Росії у таких ключових питаннях як голосування в ООН.

Дані щодо обсягів постачання зброї до ПАР, Ефіопії та Кенії, про потенціал яких йшлося у минулих підрозділах, залишаються обмеженими та не дозволяють зробити однозначних висновків — відсутність прозорості та відкритих джерел інформації ускладнює оцінку масштабів та характеру російської військової присутності в цих державах. Що стосується питання російських інвестицій у даних країнах, їх обсяг залишається незначним у порівнянні з більш вигідними для співпраці авторитарними урядами та кількістю західних капіталовкладень.

¹⁰⁰ Caprile A., Pichon E. Russia in Africa: An atlas. European Parliamentary Research Service, 2024.

URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/757654/EPRS_BRI\(2024\)757654_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/757654/EPRS_BRI(2024)757654_EN.pdf)

¹⁰¹ The Impact of Wagner Group's Activities on African States: Implications for Ukraine – Analytical portal. *Analytical portal*.

URL: <https://analytics.intsecurity.org/en/the-impact-of-wagner-groups-activities-on-african-states-implications-for-ukraine/>

Членство Південної Африки у БРІКС з 2010 року, та Ефіопії, що відгукнувшись на запрошення Росії стала повноправним членом 1 січня 2024 року, скоріше демонструє бажання наблизитись до таких економічних бенефіціарів як Китай та диверсифікувати політичні зв'язки через Новий банк розвитку. Навіть якщо припустити, що БРІКС дійсно позиціонує себе як альтернатива західній моделі ліберальної демократії, членство в даній організації не означає автоматичну підтримку всіх ініціатив Росії чи Китаю.¹⁰² Безумовно, уникнення Росією публічних заяв щодо регіональних питань континенту, членство у БРІКС та широкі можливості для створення корупційних схем з російськими компаніями, залишається привабливою перспективою для слабких державних інституцій континенту. До прикладу, Південно-Африканська Республіка та Ефіопія утрималися від голосування щодо резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Принципи Статуту ООН, що лежать в основі всеосяжного, справедливого і тривалого миру в Україні».¹⁰³ Але це рішення скоріше відображає прагнення країн дотримуватися нейтралітету та багатопольярного світогляду, в якому жодна держава чи блок не має домінуючого впливу — з даної точки зору західні країни не повинні диктувати свою волю іншим державам та втручатися у їхні внутрішні справи. Утримання від голосування доцільніше розглядати як спробу підтримати цей принцип та зберегти традицію неприєднання, як найбільш прагматичну й безпечну стратегію посиляючись на періодичну дестабілізацію регіону та сусідство з авторитарними режимами. Російська «м'яка сила» наразі не сильно зачепила найбільш економічно розвинуті та стабільні держави Субсахарської Африки, зважаючи на їх диверсифіковану економіку, сильніші інституції та більш тісні зв'язки з Заходом, що робить їх менш вразливими та вигідними партнерами. Проте навіть ці країни не є повністю імунними до російського впливу та бажання зберігти альтернативні джерела фінансування. Російська підтримка авторитарних лідерів, як політична, так і економічна, надає їм умовну

¹⁰² Rania Abu Shamala. 5 countries confirm BRICS membership, South Africa says. *Anadolu Ajansı*. URL: <https://www.aa.com.tr/en/africa/5-countries-confirm-brics-membership-south-africa-says/3124443>

¹⁰³ Понад 140 країн на Генасамблеї ООН підтримали українську формулу миру. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3674324-genasamblea-on-uhvalila-ukrainsku-rezoluciu-sodo-neobhidnosti-dosagnenna-spravedlivogo-miru.html>

легітимність та послаблює тиск на проведення демократичних реформ — це створює враження, що авторитаризм є прийнятною формою правління в Африці, що суперечить прагненням африканців до стабілізації регіону, створює перешкоди для міжрегіональної співпраці та роботи Африканського Союзу.

ВИСНОВОК ДО 2 РОЗДІЛУ

Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку Субсахарської Африки як частини "Глобального Півдня" дозволяє глибше зрозуміти унікальні шляхи розвитку Південно-Африканської Республіки (ПАР), Ефіопії та Кенії, їхні досягнення та виклики, з якими вони стикаються. Економічний розвиток цих країн демонструє різноманітність підходів та результатів. ПАР, як одна з найбільш економічно розвинених країн континенту, має диверсифіковану економіку з потужним промисловим та фінансовим секторами, проте стикається з високим рівнем безробіття, соціальної нерівності та корупції. Ефіопія вражає своїми темпами економічного зростання, особливо у сфері сільського господарства та інфраструктури, однак країна стикається з високим рівнем бідності та етнічними конфліктами. Кенія, завдяки розвиненому технологічному сектору та інноваціям у сфері мобільних платежів, стала одним із лідерів економічного зростання у регіоні, проте країні також необхідно вирішити проблеми нерівності та корупції для подальшого прогресу.

Соціальні аспекти розвитку цих країн також заслуговують на увагу. Наприклад, ПАР має найбільшу епідемію ВІЛ/СНІДу у світі, що вимагає суттєвих інвестицій у медичну сферу та профілактичні програми. Ефіопія досягла значного прогресу у зниженні рівня дитячої смертності та покращення доступу до освіти, але рівень бідності залишається високим, особливо в районах, що постраждали від конфліктів. Кенія демонструє позитивні тенденції у доступі до освіти та розвитку інфраструктури, проте потребує більшої уваги до боротьби з корупцією та соціальними нерівностями.

Важливим фактором у розвитку цих країн є їхня взаємодія з міжнародними організаціями. ПАР, Ефіопія та Кенія активно співпрацюють з такими структурами, як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Світова організація торгівлі (СОТ), Африканський Союз та БРІКС. Ця співпраця сприяє залученню іноземних інвестицій, технологій та підтримки у вирішенні конфліктів. Наприклад, участь у БРІКС дозволяє ПАР залучати інвестиції з країн з високим рівнем економічного розвитку, таких як Китай та Індія. Ефіопія та Кенія отримують значну підтримку від ООН у вигляді гуманітарної допомоги та програм розвитку. Африканський Союз відіграє ключову роль у сприянні регіональній стабільності, економічному співробітництву та інтеграції. Крім того, співпраця з СОТ сприяє лібералізації торгівлі та інтеграції цих країн у глобальну економіку, що є важливим фактором їхнього економічного зростання.

Водночас, діяльність Російської Федерації у регіоні створює додаткові виклики для стабільності та розвитку Субсахарської Африки. Росія активно підтримує авторитарні режими, використовуючи методи дезінформації, корупційні схеми та торгівлю зброєю. Це підриває зусилля міжнародної спільноти та сприяє фрагментації і конфліктам у регіоні. Втручання Росії у внутрішні справи країн, таких як Центральноафриканська Республіка та Судан, призводить до зростання політичної нестабільності та перешкоджає процесам демократизації. Дестабілізаційний вплив Росії також проявляється у підтримці парамілітарних груп, що створює додаткові загрози для безпеки всього регіону.

Таким чином, розвиток Субсахарської Африки як частини "Глобального Півдня" є багатограним і складним процесом, що включає в себе економічні, соціальні та політичні аспекти. Для подальшого прогресу необхідні комплексні реформи, спрямовані на подолання існуючих викликів, зокрема нерівності, корупції та політичної нестабільності. Важливим є також подальше поглиблення співпраці з міжнародними організаціями та партнерами для забезпечення стабільного та

сталого розвитку регіону, з одночасним протистоянням негативному впливу зовнішніх сил, таких як Росія.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження щодо провідних країн Субсахарської Африки (Південно-Африканської Республіки, Ефіопії та Кенії) у контексті "Глобального Півдня" дозволяють дійти низки ключових висновків, які мають суттєве значення для розуміння сучасних геополітичних, економічних та соціальних процесів у цих країнах.

Дослідження показало, що поняття "Глобальний Південь" є складним і багатограним, виходить за межі географічного розташування і включає в себе широкий спектр соціально-економічних, політичних та культурних аспектів. Це поняття охоплює країни, об'єднані спільним історичним досвідом колоніалізму та неокolonіалізму, а також прагненням до самостійного розвитку. Важливість цього терміну виявляється у здатності описувати взаємодію політичних, економічних та соціальних процесів, що відбуваються в країнах Африки, Азії, Латинської Америки, та зокрема в Субсахарській Африці.

Попри спільну історичну спадщину колоніалізму та неокolonіалізму, обрані для дослідження країни звернулись до різних шляхів розвитку. ПАР, як найбільш розвинена економіка регіону, демонструє диверсифіковану економіку, але стикається з викликами високого рівня безробіття, соціальної нерівності та корупції. Ефіопія, зі своєю чергою, вражає темпами економічного зростання, в основному завдяки сільському господарству та інвестиціям в інфраструктуру, але також бореться з бідністю та етнічними конфліктами. Кенія виділяється своїм технологічним сектором та інноваційними рішеннями, але їй також необхідно вирішувати проблеми бідності та корупції. У соціальній сфері спостерігається неоднозначна картина. ПАР досі відчуває наслідки апартеїду, що проявляється у нерівності та обмеженому доступі до якісних послуг для чорношкірого населення. Ефіопія досягла успіхів у зниженні рівня дитячої смертності та бідності, але стикається з викликами гуманітарної кризи. Кенія має

високий рівень грамотності, але потребує подальшої роботи над забезпеченням рівного доступу до освіти та охорони здоров'я. Політичний розвиток цих країн також відрізняється. ПАР, незважаючи на статус конституційної демократії, стикається з корупцією та політичною поляризацією. Ефіопія, після періоду реформ, зіткнулася з внутрішнім конфліктом, що погіршив політичну ситуацію. Кенія, незважаючи на проведення демократичних виборів, відчуває політичну напруженість та загрозу тероризму.

Усі три країни активно взаємодіють з міжнародними організаціями, демонструючи прагнення посилити свій вплив на глобальній арені та сприяти вирішенню регіональних і світових проблем. ПАР є активним членом ООН, Африканського Союзу, Співдружності націй, СОТ та БРІКС, виступаючи за реформу міжнародних інститутів та більш справедливий розподіл ресурсів. Ефіопія, як колыска панафриканізму та активний миротворець, відіграє особливу роль в Африканському Союзі та бере участь у миротворчих місіях ООН. Кенія, зі своєю чергою, є технологічним лідером та важливим регіональним центром, активно просуваючи цифрову трансформацію та економічну інтеграцію в регіоні. Участь цих країн у міжнародних організаціях сприяє залученню інвестицій, технологій та підтримки у вирішенні внутрішніх та регіональних проблем. Проте, ефективність міжнародної співпраці залежить від внутрішньої політики країн та їх здатності дотримуватися міжнародних норм і стандартів. Російська політика в регіоні, спрямована на підтримку авторитарних режимів та дестабілізацію, створює додаткові загрози. Постачання зброї, використання приватних військових компаній та втручання у внутрішні справи країн підривають зусилля міжнародної спільноти щодо забезпечення миру та стабільності.

Отже, ПАР, Ефіопія та Кенія, володіючи значним потенціалом для соціально-економічного та політичного розвитку, стикаються з необхідністю вирішення комплексних внутрішніх проблем, таких як корупція, соціальна нерівність та

політична нестабільність, а також протидії дестабілізуючому впливу зовнішніх акторів. Міжнародна співпраця може виступати каталізатором прогресу, але лише за умови її спрямованості на підтримку ендегенних зусиль цих країн, а не на нав'язування екзогенних моделей розвитку, що не враховують їхні унікальні історичні, культурні та соціально-економічні особливості. З огляду на це, можливо сформулювати наступні рекомендації для урядів ПАР, Ефіопії та Кенії: зосередитись на комплексних внутрішніх реформах, спрямованих на подолання бідності, нерівності та корупції, з особливою увагою на розбудову ефективних та прозорих інституцій; зміцнювати демократичні інститути та забезпечувати політичну стабільність через розширення участі громадян у політичному процесі, забезпечення свободи слова та медіа, а також розвиток громадянського суспільства; інвестувати в освіту та професійну підготовку, особливо для молоді, з акцентом на розвиток критичного мислення та навичок, необхідних для сучасної економіки; диверсифікувати економіку та розвивати нові сектори, такі як промисловість, сільське господарство, туризм та технології, з метою зменшення залежності від експорту сировини; продовжувати активну участь у міжнародних організаціях, використовуючи їх як платформу для просування своїх інтересів, сприяння розвитку регіону та формування більш справедливому світовому порядку. Реалізація даних рекомендацій сприятиме сталому розвитку та процвітанню ПАР, Ефіопії, Кенії та інших країн Субсахарської Африки, а також зміцненню їхньої ролі як частини "Глобального Півдня", що, у свою чергу, матиме позитивний вплив на глобальну стабільність та безпеку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. A critical analysis of South Africa's system of government: from a disjunctive system to a synergistic system of government. *SciELO - Scientific Electronic Library Online*. URL: https://scielo.org.za/scielo.php?pid=S1682-58532020000200004&script=sci_arttext
2. Abdisa Olkeba Jima. Vicious circle of Ethiopian politics: Prospects and challenges of current political reform. *Cogent Social Sciences*. 2021. Vol. 7, no. 1.
URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2021.1893908>
3. Africa's Quest for Reform of the United Nations Security Council: A Just Cause Curbed by Unrealistic Proposals. *ACCORD*.
URL: <https://www.accord.org.za/ajcr-issues/africas-quest-for-reform-of-the-united-nations-security-council-a-just-cause-curbed-by-unrealistic-proposals/>
4. Africa's Quest for Reform of the United Nations Security Council. *ACCORD*.
URL: <https://www.accord.org.za/analysis/africas-quest-for-reform-of-the-united-nations-security-council/>
5. Arif Dirlik. Spectres of the Third World: global modernity and the end of the three worlds. *Third World Quarterly*. 2004. Vol. 25, no. 1. P. 131–133.
URL: https://www.academia.edu/27193859/Spectres_of_the_Third_World_global_modernity_and_the_end_of_the_three_worlds
6. Background | The Ministry of East African Community (EAC), the ASALs and Regional Development. *Home | The Ministry of East African Community (EAC), the ASALs and Regional Development*. URL: <https://www.eac.go.ke/background>
7. Bernstein D., Shaw N. Anti-Corruption in South Africa. *Global Compliance News*. URL: <https://www.globalcompliancenews.com/anti-corruption/anti-corruption-in-south-africa-2/>
8. Bodjoko J.-P. Russia's Influence in Africa - LA CIVILTÀ CATTOLICA. *LA CIVILTÀ CATTOLICA*. URL: <https://www.laciviltacattolica.com/russias-influence-in-africa/>

9. Caprile A., Pichon E. Russia in Africa: An atlas. European Parliamentary Research Service, 2024.
URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/757654/EPRS_BRI\(2024\)757654_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/757654/EPRS_BRI(2024)757654_EN.pdf)
10. Cooper F. Decolonization and citizenship: Africa between empires and a world of nations. *Beyond Empire and Nation: The Decolonization of African and Asian societies, 1930s-1970s.* 2012. P. 41–57.
URL: https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctt1w8h2zm.6?searchText=decolonization+of+africa&searchUri=/action/doBasicSearch?Query=decolonization+of+africa&so=rel&ab_segments=0/basic_search_gsv2/control&refreqid=fastly-default:474c405199f8bdae120603ad3b818ba9&seq=1
11. Creative Media Edge. Top 10 Largest Economies in Africa. *LinkedIn: Log In or Sign Up.* URL: <https://www.linkedin.com/pulse/top-10-largest-economies-africa-creative-media-edge-3oxsf>
12. Crook C. Third World Economic Development - Econlib. *Econlib.*
URL: <https://www.econlib.org/library/Enc/ThirdWorldEconomicDevelopment.html>
13. Development Projects : Ethiopia Rural Productive Safety Net Project - P163438. *World Bank.* URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P163438?lang=en>
14. Dhaaysane M. Al-Shabab Militants Issue New Threats Against Kenya. *Voice of America.* URL: <https://www.voanews.com/a/6719911.html>
15. Dirlik A. Spectres of the Third World: global modernity and the end of the three worlds. *Third World Quarterly.* 2004. Vol. 25, no. 1. P. 131–148.
URL: <https://doi.org/10.1080/0143659042000185372>
16. DOT KEET. SOUTH AFRICA’S OFFICIAL POSITION AND ROLE IN PROMOTING THE WTO. *Transnational Institute | Ideas into Movement.*
URL: <https://www.tni.org/files/WTOpositions%20and%20role%20of%20South%20Africa.pdf>

- 17.Ethiopia - Agriculture, Coffee, Trade. *Encyclopedia Britannica*.
URL: <https://www.britannica.com/place/Ethiopia/Economy>
- 18.Ethiopia GDP Annual Growth Rate. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*.
URL: <https://tradingeconomics.com/ethiopia/gdp-growth-annual>
- 19.Ethiopia GDP Growth Rate 1960-2024. *Macrotrends | The Long Term Perspective on Markets*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ETH/ethiopia/gdp-growth-rate>
- 20.ETHIOPIA IN THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL 2017-2018. *Diva-portal*. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1076459/FULLTEXT01.pdf>
- 21.Ethiopia on an assertive path to secure membership in World Trade Organization. *Welcome to Fana Broadcasting Corporate S.C*.
URL: <https://www.fanabc.com/english/ethiopia-on-an-assertive-path-to-secure-membership-in-world-trade-organization/>
- 22.Ethiopia: Economy. *globalEDGE*.
URL: <https://globaledege.msu.edu/countries/ethiopia/economy>
- 23.Ethiopia: the Aid-Politics Trap. *Human Rights Watch*.
URL: <https://www.hrw.org/news/2010/11/23/ethiopia-aid-politics-trap>
- 24.Ethiopian International Peace Support Training Institute. *UNDP*.
URL: <https://www.undp.org/ethiopia/projects/ethiopian-international-peace-support-training-institute>
- 25.EU development aid to Kenya. European Court of Auditors, 2020.
URL: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr20_14/sr_eu_aid_to_kenya_en.pdf
- 26.EU-Africa Balance of Trade 2023 - African Leadership Magazine. *African Leadership Magazine*. URL: <https://www.africanleadershipmagazine.co.uk/eu-africa-balance-of-trade-2023/>
- 27.Fallout of war and drought leaves Ethiopians mired in poverty. *The New Humanitarian*. URL: <https://www.thenewhumanitarian.org/news->

- feature/2023/08/01/boom-bust-fallout-war-and-drought-leaves-ethiopians-mired-poverty
28. Fox M. Carl Oglesby, Antiwar Leader in 1960s, Dies at 76 (Published 2011). *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2011/09/14/us/carl-oglesby-antiwar-leader-in-1960s-dies-at-76.html>
 29. Githua E. Russia Looks to Africa in a Desperate Bid for Allies. *African Business*. URL: <https://african.business/2024/04/partner-content/russia-looks-to-africa-in-a-desperate-bid-for->
 30. Griffith-Jones S., Ocampo J. A. The Financial Crisis and Its Impact on Developing Countries. *International Policy Centre for Inclusive Growth*. 2009. P. 7–8.
URL: https://www.researchgate.net/publication/46463126_The_Financial_Crisis_and_Its_Impact_on_Developing_Countries
 31. Gustavo de Carvalho. A Changing Environment for Peacekeeping in Africa: South African Perspectives. P. 101–104.
URL: <https://www.nids.mod.go.jp/english/event/symposium/pdf/2014/E-05.pdf>
 32. Harshe R. French Neo-Colonialism in Sub-Saharan Africa. *India Quarterly: A Journal of International Affairs*. 1980. Vol. 36, no. 2. P. 162–163.
URL: <https://doi.org/10.1177/097492848003600202>
 33. Ikenze S.-A. Exploring the Links Between African Underdevelopment in Colonial and Post-colonial Times: The Role of Structural Adjustment Programs. P. 1–7 URL: http://www.ub.edu/histeco/aehn2019/pdf/aehn2019_P10_02.pdf
 34. Kagan J. What Is M-Pesa? Definition, How the Service Works, and Example. *Investopedia*.
URL: <https://www.investopedia.com/terms/m/mpesa.asp>
 35. Kalya E. K. Tech Noir Ep13: The Future of Tech in Kenya - A Beacon of Innovation. *LinkedIn*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/tech-noir-ep13-future-kenya-beacon-innovation-edward-kip-kalya-iz68f>

36. Karr L. Africa File, May 16, 2024: Russian Outreach Across Africa. *Institute for the Study of War*. URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/africa-file-may-16-2024-russian-outreach-across-africa>
37. Kenya - Information, Communications and Technology (ICT). *International Trade Administration | Trade.gov*. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/kenya-information-communications-and-technology-ict>
38. Kenya - Trade Agreements. *International Trade Administration | Trade.gov*. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/kenya-trade-agreements>
39. Kenya | GDP | 2023 | 2024 | Economic Data | World Economics. *World Economics*. URL: <https://www.worldeconomics.com/Country-Size/Kenya.aspx>
40. Kenya Adult Literacy Rate Yearly Insights: World Development Indicators | YCharts. *YCharts - Financial Research and Proposal Platform*. URL: https://ycharts.com/indicators/kenya_adult_literacy_rate
41. Kenya Archives. *FocusEconomics*. URL: <https://www.focus-economics.com/countries/kenya/>
42. Kenya GDP. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*. URL: <https://tradingeconomics.com/kenya/gdp>
43. Kenya's rise in al-Shabaab attacks calls for localised solutions | ISS Africa. *ISS Africa*. URL: <https://issafrica.org/iss-today/kenyas-rise-in-al-shabaab-attacks-calls-for-localised-solutions>
44. Kenya's Roles and Priority Objectives at the United Nations Security Council for 2021-2022 – KIPPRA. *KIPPRA – The Kenya Institute for Public Policy Research and Analysis*. URL: <https://kippra.or.ke/kenyas-roles-and-priority-objectives-at-the-united-nations-security-council-for-2021-2022/>
45. Lee D. South Africa in the World Trade Organisation. *SpringerLink*. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230503830_3
46. 9 major problems facing South Africa - and how to fix them. *Leader*. URL: <https://www.leader.co.za/article.aspx?a=2893&f=1&s=1>

47. Maru M. T. Ethiopia and the African Union. *LinkedIn*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/ethiopia-african-union-dr-iur-mehari-taddele-maru-1>
48. McKenzie D. South Africa's stance on Russia puzzles many. Could a mine in the desert hold answers? | CNN. *CNN*. URL: <https://edition.cnn.com/2023/07/28/africa/south-africa-russia-manganese-mine-anc-intl-cmd/index.html>
49. Military Sales: An Increasing U.S. Role in Africa. *U.S. Government Accountability Office (U.S. GAO)*. URL: <https://www.gao.gov/products/id-77-61>
50. Mohamed H. Why Kenya volunteered to lead UN-approved forces to Haiti. *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/3/why-kenya-volunteered-to-lead-un-mission-to-haiti>
51. Most Populated Countries in Africa (2021, Million). *Home - GlobalData*. URL: <https://www.globaldata.com/data-insights/macroeconomic/most-populated-countries-in-africa-million/>
52. Nour Dados, Raewyn Connell. The Global South. *Sage Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1536504212436479>
53. Otieno-Odek. The World Trade Organization (WTO) Agreements: Their Impact on Kenya. Nairobi: Friedrich Ebert Stiftung (FES), 2002. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/kenia/01614.pdf>
54. Overview About Ethiopia. *Embassy of Ethiopia*. URL: <https://ethiopianembassy.org/overview-about-ethiopia/>
55. Overview of the top institutional donors for projects in Ethiopia - HVFC International. *HVFC International - We help you do good, better*. URL: <https://hvfc-international.com/2020/02/05/overview-of-the-top-institutional-donors-for-projects-in-ethiopia/>
56. Productive Safety Net Programme in Ethiopia | Capacity4dev. *Capacity4dev | Connecting the Development Community*. URL: https://capacity4dev.europa.eu/projects/project_psnp_ethiopia_en

57. Progress in reducing poverty is unevenly distributed in Kenya, says World Bank. *Down To Earth | Latest news, opinion, analysis on environment & science issues* | *India, South Asia*. URL: <https://www.downtoearth.org.in/news/africa/progress-in-reducing-poverty-is-unevenly-distributed-in-kenya-says-world-bank-93619>
58. Rania Abu Shamala. 5 countries confirm BRICS membership, South Africa says. *Anadolu Ajansı*. URL: <https://www.aa.com.tr/en/africa/5-countries-confirm-brics-membership-south-africa-says/3124443>
59. Republic of Kenya. *East African Community*. URL: <https://www.eac.int/eac-partner-states/kenya>
60. Rogers S., Vickery K. The Soviets in Africa: Fiction and Fact. *THE AFRICA FUND*. URL: <http://kora.matrix.msu.edu/files/50/304/32-130-E79-84-32-130-E79-84-al.sff.document.af000009.pdf>
61. Russia in Africa: is great power competition returning to the continent?. *German Institute of Development and Sustainability (IDOS)*. URL: <https://www.idos-research.de/en/briefing-paper/article/russia-in-africa-is-great-power-competition-returning-to-the-continent/>
62. Russia's Growing Military Footprint in Africa: Arms Deals and Defense Cooperation. *Promoting Policy and Good Governance | Orion Policy Institute*. URL: <https://www.orionpolicy.org/orionforum/255/russias-growing-military-footprint-in-africa-arms-deals-and-defense-cooperation>
63. Russia's Influence In Africa: Scenarios To Inform Greater Democratic Resilience. *National Democratic Institute* | *Home*. URL: <https://www.ndi.org/publications/russia-s-influence-africa-scenarios-inform-greater-democratic-resilience>
64. Russia's Influence in Mali. *Human Rights Foundation*. URL: <https://hrf.org/russias-influence-in-mali/>
65. Russia's Influence in the Central African Republic. *Human Rights Foundation*. URL: <https://hrf.org/russias-influence-in-the-central-african-republic/>

- 66.SA benefits economically from BRICS grouping. *SAnews*.
URL: <https://www.sanews.gov.za/south-africa/sa-benefits-economically-brics-grouping>
- 67.Six Charts Explain South Africa's Inequality. *International Monetary Fund*.
URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/01/29/na012820six-charts-on-south-africas-persistent-and-multi-faceted-inequality>
- 68.South Africa can't crack the inequality curse. Why, and what can be done. *The Conversation*. URL: <https://theconversation.com/south-africa-cant-crack-the-inequality-curse-why-and-what-can-be-done-213132>
- 69.South Africa Economic Outlook. *African Development Bank Group*.
URL: <https://www.afdb.org/en/countries/southern-africa/south-africa/south-africa-economic-outlook>
- 70.South Africa honoured to assume role of chairing the African Union in 2020. *EMBAJADA DE LA REPUBLICA DE SUDAFRICA EN MEXICO*.
URL: <https://embajadasudafrica.mx/south-africa-honoured-to-assume-role-of-chairing-the-african-union-in-2020/>
- 71.South Africa International organization participation - Government. *IndexMundi* - Country Facts.
URL: https://www.indexmundi.com/south_africa/international_organization_participation.html#google_vignette
- 72.South Africa to call for reform of UN security council. *Anadolu Ajansı*.
URL: <https://www.aa.com.tr/en/africa/south-africa-to-call-for-reform-of-un-security-council/1254954>
- 73.South Africa Unemployment Rate. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*.
URL: <https://tradingeconomics.com/south-africa/unemployment-rate>
- 74.South Africa's Social and Political Challenges. *Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP)*. URL: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2021C61/>

75. Southall R. Polarization in South Africa: Toward Democratic Deepening or Democratic Decay?. *The Annals of the American Academy*. 2019. P. 194–206.
URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0002716218806913>
76. The 2022 Kenyan elections | Brookings. *Brookings*.
URL: <https://www.brookings.edu/events/the-2022-kenyan-elections/>
77. The Free State of the Congo, a hidden history of genocide. *Barcelona Cultura*.
URL: <https://ajuntament.barcelona.cat/gabinetpostal/lestat-lliure-del-congo-un-genocidi-a-lombra/?lang=en>
78. The Global South is on the rise – but what exactly is the Global South?. *The Conversation*. URL: <https://theconversation.com/the-global-south-is-on-the-rise-but-what-exactly-is-the-global-south-207959>
79. The Grand Ethiopian Renaissance Dam, Egyptian National Security, and human and food security in the Nile River Basin / V. P. Ngambouk et al. *Cogent Social Sciences*. 2021. Vol. 7, no. 1.
URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2021.1875598>
80. The HIV Epidemic in South Africa: Key Findings from 2017 National Population-Based Survey. *PubMed Central (PMC)*.
URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9265818/>
81. The Impact of Wagner Group’s Activities on African States: Implications for Ukraine – Analytical portal. *Analytical portal*.
URL: <https://analytics.intsecurity.org/en/the-impact-of-wagner-groups-activities-on-african-states-implications-for-ukraine/>
82. The World Bank in South Africa. *World Bank*.
URL: <https://www.worldbank.org/en/country/southafrica/overview>
83. Third World Economic Development - Econlib. *Econlib*.
URL: <https://www.econlib.org/library/Enc/ThirdWorldEconomicDevelopment.html>
84. V. A. Jafarey. 5 Structural Adjustment and the Role of the IMF. *IMF eLibrary*.
URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781557753021/ch05.xml>

85. 'Vigilance is key': Al Shabaab threat rising in Kenya's northeast. *FRANCE 24*.
URL: <https://www.france24.com/en/live-news/20230723-vigilance-is-key-al-shabaab-threat-rising-in-kenya-s-northeast>
86. What or where is the 'Global South'? A social science perspective. *Impact of Social Sciences*.
URL: <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2021/09/28/what-or-where-is-the-global-south-a-social-science-perspective/>
87. Whose side is South Africa on in Russia-Ukraine war?. *GIS Reports*.
URL: <https://www.gisreportsonline.com/r/south-africa-russia-war/>
88. Why peace remains elusive as Kenya prepares for the 2022 general elections. *Home - Saferworld*. URL: <https://www.saferworld-global.org/long-reads/why-peace-remains-elusive-as-kenya-prepares-for-the-2022-general-elections>
89. Why the African Union needs a stable Ethiopia | ISS Africa. *ISS Africa*.
URL: <https://issafrica.org/iss-today/why-the-african-union-needs-a-stable-ethiopia>
90. World Bank Group. Ethiopia has Made Major Strides in Poverty Reduction but Disparities, Inequality Remain. *World Bank*.
URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/16/ethiopia-has-made-major-strides-in-poverty-reduction-but-disparities-inequality-remain>
91. WTO | Accession status: Ethiopia. *World Trade Organization - Home page - Global trade*.
URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/a1_ethiopia_e.htm
92. Zeleza T. THE POLITICAL ECONOMY OF BRITISH COLONIAL DEVELOPMENT AND WELFARE IN AFRICA. *Transafrican Journal of History*. 1985. Vol. 14. P. 152–155.
URL: https://www.jstor.org/stable/24328524?read-now=1&seq=17#page_scan_tab_contents
93. Zoellick R. B. The End of the Third World?. *World Bank*.
URL: <https://www.worldbank.org/en/news/speech/2010/04/14/end-third-world>

94. "Вагнер" намагається скористатися з перевороту в Нігері. До чого це може призвести? - BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-66439915>
95. Гмиря А. Що таке Глобальний Південь і навіщо він Україні. *The Page*. URL: <https://thepage.ua/ua/politics/sho-take-globalnij-pivden>
96. Економіка та бізнес-клімат ПАР. *Посольство України у Південно-Африканській Республіці*. URL: <https://rsa.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/222-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-par/ekonomika-ta-biznes-klimat-par>
97. Економіка та бізнес-клімат Республіки Індія. *Посольство України в Республіці Індія*. URL: <https://india.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayinsko-indijske-spivrobitnictvo/438-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-indijeju/ekonomika-ta-biznes-klimat-krayini-akreditaciyi#:~:text=Індія%20є%20членом%20кількох%20міжнародних,країни%20показує%20практично%20безперервне%20зростання>
98. Нігерія. *Дія Бізнес. Експортний напрям*. URL: <https://export.gov.ua/country/99-nigeria>
99. Підгорний К.Ю. ТЕОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОЇ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ. *Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*. 2009. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/3298/2872/&ved=2ahUKEwilpJHBnJKGAxVeX_EDHRx4DMIQFnoECA4QAQ&usg=AOvVaw3sT1W9gs7ddo5AtcpLXwq1
100. Подоляк Л. ЄС згорнув свою військову навчальну місію EUTM у Малі | УНН. *Оперативні новини України та Світу | Українські Національні Новини УНН*. URL: <https://unn.ua/news/yes-zghornuv-svoiu-viiskovu-navchalnu-misiiu-eutm-u-mali#:~:text=Місія%20EUTM%20діяла%20у%20Малі,співтовариства%20країн%20Західної%20Африки%20ЕКОВАС>

101. Понад 140 країн на Генасамблеї ООН підтримали українську формулу миру. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3674324-genasamblea-oon-uhvalila-ukrainsku-rezoluciu-sodo-neobhidnosti-dosagnenna-spravedlivogo-miru.html>
102. Республіка Індія: потуга, що зростає. Перспективи розвитку українсько-індійських відносин / О. Александров та ін. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2022. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-07/ad-india-07-07-2022-gotove.pdf>
103. Список країн за ВВП (ПКС) на душу населення | МЕРКАТОР. *MERKATOR* | *ГЕОГРАФІЯ*. URL: <https://merkator.org.ua/dovidnyk/spysok-krajin-za-vvp-pks-na-dushu-naselenna/>

А Н О Т А Ц І Я
к в а л і ф і к а ц і й н о ї р о б о т и
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 052
«Політологія»

Тема: Провідні країни Субсахарської Африки як частина феномену «Глобального Півдня» (на прикладі ПАР, Ефіопії та Кенії)

Автор: Свиридкова Наталія Ігорівна

Вчене звання та ПІБ наукового керівника: Гарань О. В. д.і.н., професор кафедри Політології НаУКМА

Рецензент:

Захищена: "...” червня 2024 р.

Короткий зміст роботи:

Головним результатом даної роботи є аналіз ролі Південно-Африканської Республіки (ПАР), Ефіопії та Кенії як частини феномену «Глобального Півдня», та їх внеску у формування нової геополітичної реальності. Об’єктом дослідження є країни Субсахарської Африки як частини феномену "Глобального Півдня". Предметом дослідження є розвиток країн Субсахарської Африки (на прикладах ПАР, Ефіопії та Кенії). Мета роботи – дослідити роль ПАР, Ефіопії та Кенії як провідних країн Субсахарської Африки. Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до вивчення феномену «Глобального Півдня» та «третього світу», що поєднують аналіз історичних, політичних, економічних та соціальних аспектів розвитку провідних країн Субсахарської Африки. Особлива увага приділяється взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на розвиток ПАР, Ефіопії та Кенії, зокрема ролі Росії у дестабілізації регіону. Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів для розробки державної політики та стратегій розвитку ПАР, Ефіопії та Кенії, а також для прийняття рішень неурядовими організаціями та бізнесом, що працюють у даному регіоні

Загальна кількість сторінок - 51